

Pohl'ady

Z OBSAHU:

**REŠTAURÁCIE
V RAKÚSKU
SO SLOVENSKÝM
SRDCOM**

**SPOLKOVÝ
KALENDÁR**

SLOVENSKÁ PŮŤ

**TENISOVÝ
TURNAJ**

**CHILL OUT
TVÁROVÁ JOGA
ELENI CAY**

**PARTIČKA
DIVADELNÁ
SHOW**

**ZELEŇ VO VIEDNI
HISTORICKÉ
DEDIČSTVO**

**VÝROČIE
VINCENT ŠIKULA**

**ROZHOVOR
V MOLDAVSKU**

**Z HISTÓRIE
MARIA TAFERL
MATEJ KORVÍN**

**DETSKÁ
STRÁNKA**

Foto: Tomáš Kompaník

Ingrid Žalneva

Tak ako každý rok aj teraz sme sa snažili o to, aby sme pre členov a priaznivcov Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku pripravili zaujímavý kalendár, ktorý si s radosťou zavesia doma alebo v práci na stenu, aby im počas celého roka 2017 spríjemňoval jednotlivé mesiace.

Foto: Ingrid Fux

Spolkový kalendár nám jeho autor predstavil 1.12. v rámci programu Chill out, na ktorom nám porozprával aj o tom, čo je to crowdfunding

Tentoraz sme o spoluprácu požiadali slovenského grafického dizajnéra Tomáša Kompaníka (*1988), ktorý sa do povedomia (nielen) slovenskej verejnosti dostal ako autor výnimočnej knihy AHA. Spojil v nej tradičnú slovenskú výšivku so súčasným grafickým dizajnom.

Tomáš Kompaník vyštudoval marketingovú komunikáciu v Nitre a grafický dizajn na Univerzite Tomáša Baťu v Zlíne. Za svoju knihu AHA najprv získal cenu za najkrajšiu študentskú knihu v Česku, prestížnu cenu TypoDesignClubu a umiestnil sa medzi autormi najlepších záverečných prác krajín V4. V roku 2014 knihu sám vydal a distribuoval. Ocenili ju bronzovou medailou na medzinárodnej súťaži European Design a Red Dot Design Award, čo je jedna z najvýznamnejších dizajnerských cien, s titulom Best of the Best, akú doteraz nedostal žiaden slovenský produkt. Kniha bola tiež oficiálnym darom pre hostí slovenského pavilónu na svetovej výstave Expo 2015 v Miláne a reprezentovala Slovensko na svetovej výstave TAIPEI DESIGN EXPO na Taiwane.

Kniha AHA zaujme vzormi i farebnosťou

Fotografie: Archiv Tomáša Kompaníka

SPOLKOVÝ KALENDÁR 2017 AHA A CROWDFUNDING

Tradičná slovenská výšivka a vôbec vyšívanie – to sú dosť ženské témy. Ako ste sa k výšivkám dostali vy?

Nikdy som nerozdeľoval veci na ženské a mužské, ale na také, ktoré ma zaujímajú viac a ktoré menej. Na výšivke ma ako grafického dizajnéra zaujala pestrosť vzorov, kompozícia, farebnosť. Keď som sa začal výšivkami viac zaoberať, zaujalo ma, že na takom malom území, ako predstavuje Slovensko, sa rozvinulo tak veľa druhov a techník vyšívania. To je svetový unikát – takmer každá dedina bola iná.

Kniha AHA bola vašou študentskou prácou. V akom náklade vtedy vyšla a čím je vlastne toto dielko výnimočné?

Úplne prvý náklad boli 3 kusy. Bola to moja diplomová práca a tie tri kusy slúžili iba na jej obhájenie. Kniha získala ocenenie Najkrajšia česká študentská kniha a začalo sa o nej písať. Mne sa ozývali ľudia, že by takú knihu chceli mať doma a že keď ju vydám vo väčšom náklade, tak si ju určite kúpia. Preto som sa rozhodol, že ju vydám. Oslovil som takmer všetky slovenské vydavateľstvá, no všetky ma odmietli. Kniha sa im zdala drahá, téma okrajová. A tak som si ju vydal sám, na vlastné náklady.

Prvý reálny náklad bol 500 výtlačkov, tie sa vypredali za 3 mesiace a odvtedy sa kniha doťlačila ešte dvakrát. Dovedna vyšlo 2 500 ks.

Omalovánky z Tomášovej autorskej dielne

Prečo sa vlastne kniha volá AHA? To je nejaká skratka, čo to znamená?

AHA nie je žiadna skratka, ako si mnohí myslia. Je to len zvolanie: „Aha, Slováci, aké bohatstvo doma máme a ani si to neuvedomujeme!“ No a za tým by mala nasledovať odpoveď: „Ahááá.“

Tomáš Kompaník (vpravo) pri preberaní diplomu s Jurajom Chovancom, ktorý na knihe spolupracoval - Berlín, 2015

Obsah

- 2 **SPOLKOVÝ KALENDÁR 2017** AHA A CROWDFUNDING | *Ingrid Žalneva*
- 4 **AKO CHUTÍ SVIEČKOVÁ ČI KAPUSTNICA V RAKÚSKU** | *Vlado Mlynár*
- 7 **PŮŤ SLOVÁKOV DO MARIA TAFERL** | *Štefan Mudička*
- 8 **DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP 2016** | *Slavomíra Vančová*
- 9 **CHILL OUT PO SLOVENSKY**
TVÁROVÁ JOGA | *Ingrid Fux* | NOVINKA V MOJEJ KNIŽNICI | *Valéria Konečná*
- 10 **S PARTIČKOU NUDA NEHZOZÍ!** | *Ingrid Fux*
- 12 **VŠADE STRETNEŠ SLOVÁKA AJ V MOLDAVSKU** | *Ingrid Žalneva*
- 16 **VIEDEŇ, ZELEŇ, PARKY, ZÁHRADY**
A HISTORICKÉ DEDIČSTVO | *Ingrid Konrad*
- 20 **VINCENT ŠIKULA**
VELKÝ ROZPRÁVAČ S DUŠOU HUDOBNÍKA | *Martina Víglašská*
- 22 **VYZNANIE EMIGRANTA** | *Martin Jančuška*
- 23 40. ROČNÍK **ORAVSKÉHO HUDOBNÉHO LETA** | *Edith Veith*
- 24 **RAKÚSKY ŠAŠTÍN MARIA TAFERL** | *Jana Gregor-Rogler*
- 26 **DETSKÁ STRÁNKA** | *Elena Mandik*
- 28 **MATEJ KORVÍN** | *Eva Sulírová*
- 29 **AK SI ODSKOČÍTE...** | *Ingrid Žalneva*
- 30 **VIKTOR OSKAR TILGNER A JEHO DIELA VO VIEDENSKÝCH**
ZÁHRADÁCH | *Ingrid Fux*
- TAG DER SPRACHEN** | *Daniela Makový Nedas*
- 31 **ROZHOVOR S TOMÁŠOM KOMPANÍKOM** | pokračovanie zo str. 2

Milí čitatelia Pohľadov,

tieto riadky píšem v čase, keď si pripomíname výročie Nežnej revolúcie a celý vývoj, ktorý po nej nasledoval. V roku 1993 som sa ocitla v egyptskej púštnej oáze Wadi Natrum, kde som stretla mnícha, ktorý

na moje veľké prekvapenie nielen že poznal Československo, ale vedel aj to, že sme sa rozdelili a doslova mi ďakoval, že sme to zvládli pokojnou cestou. Aj po príchode do Viedne koncom 90. rokov som bola svedkom toho, ako viacerí zahraniční diplomati vyzdvihovali pokojné rozdelenie nášho štátu. Priznám sa, že som to trochu nechápala – veď my sme si ani nevedeli predstaviť, že by sme boli schopní nejakého iného riešenia.

Spomenula som si na to v lete, keď som navštívila mesto Mostar v Bosne a Hercegovine a na každom kroku som natrafila na stopy po guľkách alebo na rozstrieľané a opustené domy, ktoré ako nemá svedkovia pripomínali nezmyselnosť a ničivosť vojny. Pamätám si, ako ma vojnový konflikt súvisiaci s rozpadom bývalej Juhoslávie – krajiny, ktorú sme kedysi obdivovali a ktorá pre nás predstavovala už tak trochu kus západného sveta – šokovala. Nikdy by som si nebola pomyslela, že k takému krviprelievaniu môže ešte niekedy v 20. storočí dôjsť – v Európe!

Súčasný svet je veľmi nepokojný. Stali sme sa svedkami toho, ako niekto stlačil gombík a vyslal ničivú raketu na civilné lietadlo alebo ako sa zas inde bombardujú školy či nemocnice. A ja si uvedomujem, že to, čo sa mi pred tými 27 rokmi zdalo také samozrejmé, vôbec nemuselo vtedy prebehnúť tak pokojne, ako sa to udialo. O to viac by sme si to mali vážiti!

Milí čitatelia Pohľadov, prajem Vám, a vlastne nám všetkým, aby rok 2017 bol šťastnejší a pokojnejší!

Ingrid Žalneva

Staatssekretärin Muna Duzdar und Vertreter der Volksgruppen in ihrem Büro

Foto: Regina Aigner

Am 9. September 2016 lud Staatssekretärin Mag. Muna Duzdar (im Bild) Vertreter der Volksgruppen in ihr Büro. Als Staatssekretärin für Diversität, Öffentlichen Dienst und Digitalisierung ist sie unter anderem mit dem Thema Österreichische Volksgruppen betraut. Die VG Vertreter haben ihre Sicht der Situation der einzelnen Volksgruppen dargestellt. Der gemeinsame Nenner aller VG sind folgende Punkte:

- (1) Förderung, die seit 20 Jahren gleich geblieben ist - die Aktivitäten der GVG zu sichern und Anpassung der VG Förderung an die Teuerungsrate
 - (2) Schule und Bildungsreform - insbesondere die Absicherung und nachhaltige Finanzierung der Komensky Schule
 - (3) Berücksichtigung der VG Medien bei der Presseförderung um die Sprachenvielfalt abzusichern
- Die Frau Mag. Duzdar hat interessiert nachgefragt, wo die jeweiligen Probleme der VG liegen, und hat sich viele Notizen gemacht. Wir alle hoffen, dass sich auch etwas in der Realität ändert.

Vlado Mlynár

AKO CHUTÍ SVIEČKOVÁ ČI KAPUSTNICA V RAKÚSKU

Dlhé roky dostávam pravidelne otázku – je tu vo Viedni slovenská reštaurácia? Kde si môžem dať slovenskú kapustnicu? Z času na čas bol niekde kuchár alebo čašník Slováč, alebo Čech, ale zatiaľ sa akosi naše bryndzové halušky neetablovali na západ od Dunaja.

Newcomer v Döblingu

Náhoda – tento rok čítam v novinách, že v prestížnom 19. okrese otvorila Slovenka Simona Brunner (alebo tiež Simi) a Alexander Slezak (Vicky, pravý Viedenčan, ktorý už žiaľ po česky nerozpráva) Döblinger Beisl Brust und Keule. Samozrejme, hneď mi zišiel na um známy film s Louisom de Funès Krídelko alebo stehienko. Krátky scan jedálneho lístka, kde sa objavili jedlá ako čiernohorský rezeň, napísané po slovensky – úžasné. To ma motivovalo na tento rozhovor so Simi v novej reštaurácii. Spoznal som rodinu založenú tridsaťsedemročnú šéfkou angažovaného mladého tímu s kreatívnymi nápadmi. Napriek módnym trendom v gastronómii – kde sa všetko točí okolo vegánskych jedál – jej záleží na tradícii. Zostala „bodenständig“

Fotografie: Archiv reštaurácie Brust und Keule

V bare nechýba ani slovenská keramika

a varí tak, ako sa varievalo a chutilo doma. Keď sa jedlo nepodarí celkom podľa jej chuti, tak radšej zmení listok, akoby robila kompromisy.

Hneď na začiatok by som sa chcel opýtať, prečo práve ten názov Brust und Keule?

Na tomto mieste bola prvá reštaurácia v 19. storočí. Bol to známy lokál kočišov v Döblingu. Pred niekoľkými rokmi tu ešte bol grécky podnik Pegasus, kde dokonca sedával aj rakúsky pop idol Falco. My tu bývame za rohom a po rokoch som sa odhodlala opýtať, či by sme si nemohli práve tu splniť náš sen a otvoriť vlastnú reštauráciu. Názov Krídelko alebo stehienko je priamy mostík k našej špecialite – pečenej plnenej kačici podľa pôvodného receptu mojej starej mamy, ktorá sa v nezmennej podobe traduje už najmenej v tretej generácii.

Čo ste robili predtým? Aký vzťah máte ku gastronómii?

Už po strednej škole som sa rozhodla odísť zo Slovenska do Rakúska, kde som začala pracovať ako vizážistka. Robila som make-up, postupne pri dôležitých podujatiach, ako bol napríklad Fashion-week vo Viedni. Ďalším krokom bola vlastná firma v tejto oblasti.

Potom prišiel na svet náš syn a nebolo možné kombinovať prácu a rodinu. Pre mňa sú priority v mojom živote jasné – môj partner a rodina sú na prvom mieste, preto som sa až do roku 2016 venovala hlavne deťom. Môj priateľ Vicky, ktorý pracoval dvanásť rokov ako bar keeper, a teda je v tejto brandži doma, ma v mojich plánoch podporil. Náš spoločný projekt je Brust und Keule – ja sa starám o kuchyňu, on je šéf servisu. Tak sa ideálne dopĺňame.

Som nadšený, že si človek môže objednať jedlá s originálnym názvom. Je Böhmsche Küche zárukou kvalitnej kuchyne?

O slovenskej sa človek veľa tu vo Viedni nedozvie. Syrové korbáčiky sú skôr slovenská špecialita. Ako to je, dá sa s bryndzovými haluškami tiež spraviť „diera do sveta“?

Keď mám byť úprimná, tak mne záleží skôr na tom, čo varíme, a nie odkiaľ čo je. Samozrejme, je mi bližšie to, čo sme varili doma, ako kopírovať niečo neznáme. Ja ponúkam len to, čo je kvalitné a čo mne samej veľmi chutí. Nájdu sa tu aj medovníky alebo aj Kofola, a onedlho Vinea. Teraz sme k slovenskej kapustnici pridali aj segedínsky guláš. To všetko kombinujeme aj s tradičnými

viedenskými jedlami. Milujem pirôžky – to bude ďalší chod do nášho jedálneho lístka.

Aké jedlo si hostia objednávajú najčastejšie? Skúsia aj niečo, čo nepoznajú, alebo len tradičné (viedenské) jedlá?

V lete si hostia radi posedia vonku

Sviečková s knedľou je úplný hit, ale aj slovenská kapustnica a môj favorit černošák si naši hostia radi zvolia. Samozrejme, ľudia veľmi radi skúsia niečo nové, lebo vedia, že je všetko čerstvo pripravené.

Na Slovensku málokto má majiteľ reštaurácie sám v nej naozaj pracuje. Funguje takýto model?

Bez toho, aby bol šéf prítomný, to nejde. Svojím príkladom dokáže nadchnúť celý tím. Ale bez pomoci rodičov pri starostlivosti o deti by to nešlo. Som rada, že mi pomáhajú. Výber surovín v kuchyni robím tiež sama. Poznám osobne výrobcov a slovenské špeciality ako bryndza či niektoré nápoje sú samozrejme aj zo Slovenska.

Aké máte plány do budúcnosti?

Máme tú výhodu, že tu nielen pracujeme, ale aj bývame v blízkosti. Tu v Döblingu sme všetci ako jedna rodina. Počas adventu tu budeme mať na dvore stánok s teplými nápojmi a so špecialitami našej kuchyne. Naša záhrada v lete bola naozajstný hit. V tieni starých stromov, pokoj – čas beží pomalšie, človek si môže oddýchnuť. Chcem nadviazať spoluprácu so školou, kam chodia naše deti – v pivničných priestoroch je dosť miesta pre prípadný záujmový krúžok – už sme to vyskúšali cez Halloween, to bola super detská párty. V budúcnosti tu chcem robiť malé koncerty, podobne ako to bolo pri otvorení v júli tohto roku. Hrala nám jedna skupina všetky moje obľúbené pesničky od Daiany Krall, ktorá má zhodou okolností tiež slovenské korene, rada by som ju pozvala (už si to aj píšem).

Aká kuchyňa vás osobne fascinuje, aké jedlo by ste chceli ochutnať?

Viete čo – mám rada ostrú kuchyňu, to mám od starého otca, ktorý bol maďarskej národnosti. Tomu by snáď najlepšie zodpovedala indická kuchyňa, ale nie adaptovaná na európske podmienky – taká originálna. To by som chcela skúsiť.

A na záver ešte otázka – aké je vaše menu na Štedrý večer?

My oslavujeme vo veľkom, je nás vždy aspoň desať. Začíname už o šturtej – inak by sme to nestihli – s kapustnicou, ale ani štiplavé halászlé nesmie chýbať. Samozrejme, kapor

so zemiakovým šalátom, ale na môj rodinný spôsob – s cibuľou, vajíčkami na tvrdo, kyslými uhorkami a bez majonézy, zato s tatárskou omáčkou. No to ešte nie je všetko. Máme aj kačicu a lokše – potom je čas na nádielku, ale nie na koniec jedla. Nasleduje syrový výber s francúzskymi syrmi a vínom. Po tom všetkom niečo sladké – čokoládová fontána a srnčí chrbát. Na záver mixuje Vicky svoj vianočný koktail. Od nás nikto neodchádza s prázdnyimi rukami – zvyšky jedál zabalíme a každý má nasledujúce dni čo jesť.

Bratislava v Deutsch Wagrame

Želku a Juraja Hantáka poznám už zopár rokov. S Jurajom nás spája spoločná kariéra na doskách SND. Zarábali sme si ako študenti v komparze. Ešte pred niekoľkými

Fotografie: Archív Helmahof

Želka Hantáková a Tomáš Zavadil zoberali vedenie do svojich rúk

rokmi nemali s gastronómiou nič spoločné, ale niekedy sa z malej možnosti, náhody alebo idey zrodí reštaurácia. Keď som sa pred niekoľkými rokmi dozvedel o novom Želkinom projekte v oblasti gastronómie, tak ma to naozaj prekvapilo. Netradičné zmeny v životnom pláne ma vždy zaujímali, a preto som sa už dlhšie pripravoval konečne položiť Želke prvú otázku:

V januári 2017 to bude päť rokov od otvorenia Helmahof pod novým vedením. Aká bola pre teba motivácia pustiť sa do gastronómie?

Tridsaťročná tradícia našej reštaurácie pokračuje pod novým vedením. Raz sme tu sedeli ako hostia a žartovali s českým čašník, že by sme mohli podnik kúpiť. Ale majiteľ, ktorý v tretej generácii túto reštauráciu rekonštruoval, o tom ani nerozmýšľal. Keď majiteľ nečakane zomrel, prevzala vedenie jeho manželka s deťmi. Keďže neboli na situáciu

Adventný stánok s teplými nápojmi

prípravení a práca sedem dní v týždni ich veľmi zatažovala, oslovili nás, či máme ešte stále záujem. Okrem toho Tomáš Zavadil (spolujemiteľ a šéf kuchyne, pochádza zo Zlína) varil v jednom hoteli v D. Wagram, kde sme s Jurajom radi chodili. Dobrá kuchyňa, príjemné prostredie – ale majiteľ hotela, kde mal Tomáš prenajatú kuchyňu, práve vyhlásil konkurz. S Tomášom sme sa rozhodli štartovať náš spoločný projekt.

Po piatich rokoch sa dá už krátko bilancovať. Človek ide do takéhoto projektu aj s určitým idealizmom. Čo ťa najviac prekvapilo – pozitívne, ale aj zarazilo, čo si nečakala?

Človek myslí na všeličo, ale predsa býva vždy nejaké prekvapenie. Bývali sme tu už dosť dlho, preto sme si mysleli, že nebude ťažké sa tu presadiť. Ale meno si treba vypracovať. Museli sme sa presadiť medzi domácimi. Na začiatku nás brali s rezervou. Nie sme tu jediný podnik. Turistov tu tiež nemáme, takže sme museli zabojsť o svojich hostí. A to bolo na druhej strane aj moje milé prekvapenie, keď prišli prví štangasti a povedali nám, že sme vyhrali. Trochu zarazeno sme pozerali – tak nám vysvetlili, že si spravili internú súťaž o najlepší guláš v Deutsch-Wagrame a ten je práve u nás. Ale, samozrejme, na imidži treba ďalej pracovať. Konkurencia nespí, reštaurácie prichádzajú a odchádzajú. Je dobré mať pravidelné aktivity ako napríklad spolky a záujmové skupiny. My máme „Schwammerlbrocker“, alebo aj „Sparverein“ no a, samozrejme, penzisti z niektorých politických strán k nám tiež pravidelne zavítajú. Na začiatku sme mali prísľub od sociálnej organizácie, že budeme môcť zásobovať penzistov vo Wagram. Ale ako to niekedy býva, dostala to iná reštaurácia. Tak sme začali s rozvozom jedla na vlastnú iniciatívu. Najprv 10, potom 20 klientov a po dvoch rokoch sme nakoniec dostali od sociálnej organizácie na starosť celý rozvoz v Deutsch-Wagrame. Penzisti sú veľmi spokojní, neustále nám pribúdajú a robíme aj obedy pre firmy vo Wagram. Našou výhodou je aj to, že máme otvorené nepretržite, s výnimkou 24. a 31. decembra. Tieto dni sme zvolili zámerne, aby mali naši spolupracovníci v tieto dni garantované voľno a mohli byť so svojimi blízkymi.

Je Böhmishe Küche zárukou kvalitnej kuchyne?

Preferujeme domácu kuchyňu – keďže máme českého kuchára, tak je to naozajstná „Österreichisch-Böhmische Küche“. Všetko si vyrábame u nás. Dbáme na kvalitu jedla a príjemný interiér, kde sa hostí cíti príjemne.

Áké jedlo si hostia objednávajú najčastejšie?

Naša špecialita a zároveň veľmi obľúbené jedlo sú zemiakové placky – klasické podľa receptu našej babky. Aj sme už naučili domácich, že si objednávajú jedlá s pôvodnými názvami. Veľký hit je plnený bramborák (pod týmto názvom aj v jedálnom lístku). Sviečkovú na smotane so žemlovou knedľou sme nazvali Prager Rindsbraten. Hostia si

Mali kuchári po prvýkrát v profesionálnej kuchyni

radi dávajú aj Pilsner Leckerbissen – zapečená kotleta s oštiepkom (= slowakischer Räucherkäse), alebo kulajdu (krkonošská polievka). Medzi sladkými jedlami vyhráva česká variácia s Powidltascherln, makové šúľance a palacinka so slivkovým lekvárom. V neposlednom rade predávame aj originálnu českú medovú tortu. Mnohí si ju už kupujú aj domov ako dezert.

Integrácia v komunite a lokálne projekty sú dôležité. Voľakedy tvorili centrum mestečka vždy škola, kostol a krčma. Videl som na web stránkach, že aj deti skúšajú u vás variť. Aké aktivity robíte?

Pre školu sme varili tri roky obedy, potom sme ponúkali aj bufet. Len sa to nedá ľahko stihnúť, lebo gymnázium bolo v Groß Enzersdorfe. Keď otvorili vlastnú jedáleň, tak sme sa tiež o to zaujímali, ale dostal to lokálny podnik. Treba mať svoje „Beziehungen“, tak je to v Rakúsku. Pre deti robíme v rámci letných prázdninových aktivít „Koch-Workshop“, kde sa učia variť a potom si to navarené samy s chuťou zjedia, spolu s rodičmi (je toho vždy dosť). Workshopy sú obľúbené a rodičia sú tiež spokojní. Tiež sme partnermi nového golf klubu. Vždy keď usporiadajú turnaje, tak u nás obedujú alebo večerajú a pre mnohých sme už pravidelná zastávka po golfovej runde. Radi sedávajú v našej „Gastgarten“, v tieni stromov a príjemnom prostredí. Naša záhrada je v lete výnimočne obľúbená.

Áké máš plány do budúcnosti?

Na rok 2017 už máme nový projekt. Plánujeme rozšíriť záhradu, máme 70 miest, ale je to málo – záujem je vyšší. Rozmýšľame zorganizovať golfovú turnaj. To je teraz šport, ktorý môžeme v pohode ešte absolvovať. V Deutch Wagram nám vyrástli obe dcéry, ktoré aj po založení vlastných rodín ostali bývať hneď vedľa nás. Na našu veľkú radosť máme aj tri vnúčatá. Spestrili nám život. Nebolo by to krásne, keby po nás ďalšie generácie v zmysle tradície tento podnik ďalej viedli? Od roku 1934 tu bola reštaurácia. Najprv taká maličká, výletná pre Wagramerov, ale posledný majiteľ ju pred viac ako 30 rokmi prebudoval. Teraz tu máme 120 miest plus letnú záhradu. Po piatich rokoch sme si už vybudovali vlastný imidž. Domáci volajú náš podnik Bratislava – my sme obaja rodáci z Bratislavy a máme aj dvoch čašníkov – Slovákov z Bratislavy.

Nakoniec – aké je tvoje menu na Štedrý večer?

V reštaurácii sa veľmi úspešne traduje naša adventná rybacia ponuka so špecialitami z kapra. U nás doma máme rybaciu polievku a vyprášaného kapra s francúzskym zemiakovým šalátom (koreňová zelenina, hrach, kyslá uhorka, všetko na kocky nakrájané s majonézou). Domáce oblátky s medom samozrejme tiež nechýbajú. Už sa tešíme na Vianoce. Veľké oči vnúčeniec – prekvapenie pod stromčekom. ■

PÚŤ SLOVÁKOV DO MARIA TAFERL

Sobota 17. septembra 2016 – typické pochmúrne jesenné ráno. Cestou na autobusovú zastávku „N“ vládne vonku ešte šero. Bývame neďaleko Schwedenplatzu, na miesto stretnutia ideme pešo. Neodradí nás ani zima sprevádzajúca nás celým dňom, ani slabý dážď, ktorý sa spustí práve vo chvíli, keď prechádzame prahom vchodových dverí. Vo vnútri nás hrejú očakávania a nadšenie z púte do Maria Taferl. Zo Schwedenplatzu vyrážame s miernym meškaním. Hneď na to nadviaže zmena harmonogramu. Do Maria Taferl pôjdeme po diaľnici, aby sme stihli sv. omšu o 10:00, údolie Wachau musí počkať na našu spiatočnú cestu. Zopár ľudí zašomre, ostatným je to jedno. Asi ešte driemu.

Fotografie: Jana Gregor-Fogler

Slovenskí pútnici v bazilike

Svätú omšu v bazilike minor celebruje náš dôstojný otec Pavol Dubovský v rodnom slovenskom jazyku. Pred jej začiatkom miestny kostolník upovedomí pútnikov, že omša v nemčine sa koná v krypte. Nikto sa však nezdvihne, všetci sedia ďalej na svojich miestach. Jeden starší pán sa snaží presvedčiť svoju manželku, aby zišli do krypty, lebo po slovensky nebudú predsa nič rozumieť. Ona mu však odvetí, že aj keď nerozumie, za tie roky to má nacvičené a spolu to zvládnú. Je to predsa katolícka omša, Boh je tu prítomný. Omšou si uctíme Sedembolestnú Pannu Máriu, patrónku Slovenska. Veriaci odovzdajú svoje trápenia do rúk Boha, zabudnú na svoje každodenné problémy, čo im umožní z celého srdca velebiť Pána. Najbadaťnejšie sa to prejaví na členoch spevokolu. Po obrade je starý pán uchvátený. S každým naokolo sa osobne lúči a ďakuje za silný duchovný zážitok. Zrejme ho očarili naše zvučné mariánske piesne, provizórný spevokol oblečený v tradičných slovenských krojoch, pokojný a prívetivý hlas kňaza. A možno za jeho nadšením stojí len genius loci baziliky.

Po obede a oddychu v čarokrásnom hoteli Rose, s panorámou na región Nibelungengau, pokračujeme do Schatzkammer. Tu sa podrobne oboznamujeme s históriou pútnického

miesta, obdivujeme relikvie, žasneme nad všakovakými votívnymi darmi, spojenými s prosbami alebo vďakou za pomoc od Panny Márie. Každý z nich má svoj vlastný príbeh. Múzeum doslova dýcha históriou. Je mementom zašlej slávy tohto pútnického miesta. Napriek tomu, že v druhej polovici 18. storočia prišlo o priazeň panovníckeho rodu na úkor Mariazellu, naďalej sa tešilo obľube ľudu.

Naše kroky nás ďalej vedú do krypty, kde si ešte raz uctíme Pannu Máriu.

Cestou k autobusu sa zastavíme pri miestnom betleheme. Po vhození dvojeurovej mince ožije. Jasličky rozprávajú návštevníkom príbeh o zrode tohto významného pútnického miesta. Počtom mechanických častí, ani rozlohou sa síce nepribližuje slovenskému betlehemu rezbára Jozefa Pekarzu z Rajeckej Lesnej, no aj tak je to majstrovské dielo. S počtom vyše 300 pohyblivých častí na ploche približne 20 m² sa radí medzi najväčšie a najstaršie mechanické jasličky v Rakúsku.

Na spiatočnej ceste sa nakrátko zastavíme na zámku Arstetten. Jeho základy položili v 13. storočí, neskôr bol zrekonštruovaný v renesančno-barokovom štýle. Nakoniec sa dostal do vlastníctva rodu Habsburgovcov. Nachádza sa tu múzeum arcivojvodu

Františka Ferdinanda, s jeho menom je spojený miestny príbeh nehnuteľnej lásky, ktorá trvá až za hrob.

František Ferdinand d'Este ešte za svojho života odmietol, aby ho pochovali v cisárskej hrobke vo Viedni, želal si, aby jeho pozostatky boli uložené po boku manželky Žofie Chotkovej, ktorá bola neurodzeného pôvodu. A tak sa aj stalo. Po sarajevskom atentáte obaja spolu spocínuli v krypte pod zámkom, ku ktorému sa viazali ich spomienky na najkrajšie chvíle života.

Pavol Dubovský pri celebrácii sv. omše

Zámok však slovenských turistov neláka svojou históriou. Ako muchy na med sadnú však na niečo iné – pivo Ferdinand. Pani predavačka ho nestiha vynášať zo skladu a balíť do darčekových balení. Len mávneme rukou, nech sa s tým netrápi, rýchlo nám to nablokuje a už sa tešíme na cestu domov.

Prechádzame údolím Wachau. S klesajúcim počtom kilometrov smerom ku Viedni sa počasie začína umúdrovať. V upršanom ráne by tu bolo všetko pusté, no teraz sa cesty hemžia cyklistami. Kocháme sa nádhernými scenériami, za každou zákrutou je pre nás pripravené nové prekvapenie. Hrady, kláštory, výletné lode plaviace sa po Dunaji. Najviac ma zaujali terasové políčka, na ktorých sa pestuje vinič. Koľko potu a krvi muselo stáť ich vybudovanie? No odmena za toľkú námahu prichádza ešte aj dnes, po toľkých rokoch. A navyše je sladká, má podobu bieleho vína svetovej kvality.

Milo ma prekvapilo, koľko našich rodákov žijúcich v Rakúsku sa zúčastnilo na púti. Aj po toľkých rokoch strávených v zahraničí stále radi rozprávajú po slovensky, udržiavajú naše tradície a organizujú podobné akcie. ■

Štefan Mudička

Therese Schreieck - vnučka amerických Slovákov, ktorá hrala na gitaru, nám po omši napísala: Thank you, I really enjoyed and am thankful to have met thus group from my similar Slovak family heritage today.

DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP 2016

6. ROČNÍK

V sobotu 24. septembra 2016 sa už po šiestykrát zišli športovo založení priaznivci Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, aby si opäť zmerali sily v tenisových štvorhrách. Tenisový turnaj sa – opäť pod záštitou veľvyslanca SR v Rakúsku Juraja Macháča – konal v tenisovej hale Tennis Point v 3. viedenskom okrese. Na turnaji sa zúčastnili hráči a hráčky zo Slovenska, Rakúska, Maďarska, Ukrajiny, Česka a Srbska. Podujatie originálnym spôsobom otvorili známy slovenský herec Ján Greššo

a paralympijský tenista Tomáš Masaryk. Súťažilo až sto účastníkov, celý turnaj prebiehal vo výbornej atmosfére, čím sa naplnilo aj jeho heslo: SET – MATCH – FUN.

Slavomíra Vančová

ĎAKUJEME VŠETkým PARTNEROM/SPONZOROM:

Pegas Tour, s.r.o (Sk)
Zepter (A)

DT Trend (A)
Honorarkonsulat Burgenland (A)
AGM Worx, s.r.o (Sk)
FabricFace (A)
AV – Catering (A)
Racketvision (A)
Tennis Point – Vienna (A)
Head (A)
Ringana (A)
Nupo (A)

Organizátori turnaja s najvýznamnejšími hosťami turnaja - Jánom Greššom a Tomášom Masarykom

Šťastný výherca tomboly

Zľava: Jan Bath, Alfred Bayer, Marian a Gabriel Maruščákovci

Finalistky ženskej štvorhry

CHILL OUT PO SLOVENSKY

Tvárová joga

Prvý program po letnej prestávke oslovil svojou témou niekoľkých stálych i nových návštevníkov RSKS a hlavne návštevníčky.

Vo štvrtok 8. septembra 2016 k nám zavítala **Zuzana Ondrisová**, Slovenka, ktorá už niekoľko rokov žije v rakúskom Wolfsthalu a aktívne sa zapája do miestneho kultúrneho i spoločenského života.

Fotografie: Ingrid Fux a Ingrid Žalneva

Pod Zuzaniným vedením pochtivo trénovalo celé hladisko

k zorganizovaniu najprv menších podujatí a krúžkov pre deti, ale aj o tom, ako sa postupne tieto aktivity rozrastali a ako svojím nadšením strhla okolie a spoločne sa im podarilo vytvoriť komunitu ľudí, ktorým záleží na dobrých susedských vzťahoch. Dobre sa počúvalo priam idylické rozprávanie o obci, kde ľudia neváhajú sami aktívne priložiť ruku k dielu a prispieť tak k pohode, poriadku a spokojnosti obyvateľov, kde spoločne nazývajú Slováci, Rakúšania i iné národnosti. Jej živý prejav, doplnený fotografiami i zábavnými historkami z mnohých úspešne zorganizovaných podujatí, zaujal prítomných divákov a prebudil záujem zúčastniť sa niektorých z pripravovaných aktivít aj osobne.

Ale to nie je jediná činnosť, ktorej sa Zuzana Ondrisová venuje. Už jej kultivovaná komunikácia dáva tušiť, že sa zaoberá aj estetikou. Jej srdcovou záležitosťou je estetika tváre - tvárová joga. Túto prirodzenú cestu, ako sa cítiť mladšie a zdravšie, nám predstavila aj počas tohto zaujímavého večera.

Okrem základných teoretických informácií o spôsobe prirodzeného liftingu tváre sme mali možnosť prakticky si precvičiť kombináciu

tvárových cvičení, masáží tváre i tvárovú akupresúru. No a keď sme videli, aký výsledok môžu tieto techniky priniesť v podobe sympatickej hlavnej protagonistky večera, hneď nás to našťartovalo a prebudilo odhodlanie venovať sa týmto cvikom pravidelne.

Pani Ondrisovej ďakujeme za zaujímavý a veľmi podnetný večer i za nový impulz, ako sa cítiť a vyzeráť lepšie v každom veku a v podstate jednoduchými, dostupnými prostriedkami prispieť k pohode mysle, tela a duše každého z nás.

Tvárová joga má s klasickou jogou veľa spoločného. Oba typy fungujú na podobných princípoch. Pretiahnete si svaly a súčasne zmenšíte tenziu. A navyše obe jogy prispievajú k lepšej nálade a pozitívnemu mysleniu, na čom je joga vlastne, dá sa povedať, založená.

Je to prirodzený spôsob, ako udržať pokožku na tvári pružnú a mladistvú.

V porovnaní s klasickou jogou, s ktorou si preťahujete telové svaly, má tvárová joga jednu veľkú výhodu. Môžete ju cvičiť nielen doma, ale aj v kancelárii alebo keď čakáte v zápche cestou do práce.

Ingrid Fux

Zuzana Ondrisová vysvetľuje, na čo je dobrá tvárová joga

Napriek tomu, že táto malá dedinka v pohraničnej oblasti už dlhší čas zápasila s odlivom obyvateľstva, po otvorení železnej opony a hlavne s nástupom nového milénia získala na atraktivite svojou polohou v bezprostrednej blízkosti Bratislavy. Mnoho Slovákov využilo novo naskytnutú situáciu a usadilo sa v tejto obci.

Zuzana Ondrisová nám s elánom porozprávala o okolnostiach, ktoré ju viedli

Novinka v mojej knižnici

Vo štvrtok 6. októbra som sa aj napriek sychravému počasiu predsa len rozhodla ísť rovno z práce na program do Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Ani neviem, či to bola viac túžba znovu po rokoch stretnúť sa naživo s poéziou, alebo túžba po pocite kultúrneho relaxu, ktorý mám takmer vždy po programoch v spolku. Ani teraz som neľutovala svoje rozhodnutie. V rámci projektu Chill out po slovensky sa nám v ten večer predstavila milá a sympatická Eleni Cay – mladá súčasná slovenská poetka, ktorá kvôli tomuto programu za nami pricestovala až z Anglicka. Porozprávala nám o svojej práci a záujmoch, o tom, ako vznikajú krátke dvojmínútové filmové alebo tanečné básne, s kým všetkým pri tom spolupracuje a pod. V rámci večera boli premietnuté aj niektoré ukážky a veru, pri započúvaní sa do veršov sa nejednému z nás divákovi vtisla aj slzička do očí. Čo by som ale chcela zvlášť pochváliť, bol výborný nápad a skvelá realizácia programu – spojenie hry na klavíri – veľkej záľuby Eleni Cay s jej básnickou tvorbou. Eleni nám hrala na klavíri a do príjemných zvukov hudby jej verše predniesla Ingrid Žalneva. Počas večera sme sa mohli oboznámiť aj so zbierkami básní, ktoré Eleni Cay vydala, a tak aj mne do knižnice pribudla útlá knižkočka s názvom Záchvevy motýľa v digitálnom čase.

O mladej poetke Eleni Cay sme si mohli viac prečítať v prvom čísle tohtoročných Pohľadov v článku Dámsky literárny salón. ■

Valéria Konečná

Eleni Cay (vľavo) s Máriou Helienek, ktorá z večera robila reportáž pre krajské rozhlasové vysielanie

S PARTIČKOU NUDA NEHROZÍ!

Ingrid Fux

Partička je založená aj na spoluúčinkovaní dobrovoľníkov z obecnstva

Fotografie: Ingrid Žalneva

Divadelná podoba úspešnej televíznej relácie, ktorú TV Markíza uvádzala niekoľko rokov ako najsledovanejšiu zábavnú show na Slovensku, vyvolala u priaznivcov RSKS mimoriadnu eufóriu. Vidieť priamo naživo známe herecké tváre, ktoré spúšťajú salvy smiechu už len pri nástupe na javisko, si v nedeľu 23. októbra 2016 nenechalo ujst' mnoho nadšených divákov. Humorné

Smiechu sa neubránili ani účinkujúci

improvizácie nahlásenej zostavy - Lukáš LATINÁK, Juraj KEMKA, Roman POMAJO, Michal KUBOVČÍK a Dano DANGL - vyburcovali hlavne mladšiu generáciu, ktorej je tento program a humor veľmi blízky.

PARTIČKA A JEJ MIMORIADNY ÚSPECH VO VIEDNI

Relácia založená na improvizácii štyroch hercov pod taktovkou ostrieľaného moderátora Daniela Dangla nesklamala a opakovane vyvolávala u divákov neutíchajúci zvonivý smiech. Program, v ktorom prítomní poslucháči majú možnosť zapojiť sa do diania na javisku, sa stal doslova magnetom. Obecnstvo ochotne a niekedy až s neskrývanou škodoradostou spolupracovalo s režisérom pri výbere najonakvejších úloh, ktoré bolo treba stvárniť. Predbiehalo sa vo vymýšľaní na prvé počutie priam bizarných situácií a bolo za to odmenené nenapodobiteľnými kreáciami a hereckými výkonmi.

Diváci sa spoločne zabávali na svojich vtipných nápadoch a vzápätí na ich interpretácii na javisku, pričom fantázia hercov nemala konca-kraja. Smiechu sa často neubránili ani účinkujúci, keď sa snažili čo najtrefniešie vyjadriť danú tému, napr. dvoriť vybranej slečne z hľadiska. Popri tom si ale nič nedarovali ani sami navzájom a vtipné bonmoty vyvolávali neprestávajúce vlny smiechu.

Herci sa spontánne vyrovnávali s takými úlohami, ako predstaviť vianočný kaktus, o existencii ktorého nemali ani potuchy, a pri inej scéne uhádnuť, kto alebo čo prišlo na párty. No a určite si ani neviete predstaviť, ako sa zhostili roly výfukového plynu, Mozartových guľiek či typicky rakúskeho

fenoménu - Conchity Wurst... O zábavu mali postarané tak diváci, ako herci samotní.

Účinkujúci boli veľmi potešení spontánnosťou a srdečnosťou publika a osobitne sa poďakovali za vrele prijatie Slovákov žijúcich vo Viedni a ponúkli možnosť ďalšieho vystúpenia. Nadšenie pretrvalo aj pri záverečnej autogramiáde, prevažne mladí zberatelia autogramov si mohli zapožovať na spoločných selfíčkach so svojimi idolmi.

Ďakujeme všetkým protagonistom večera za vynikajúci program plný zábavy, za špičkové herecké výkony i za nový impulz a programové obohatenie kultúrnej činnosti nášho spolku.

Pri príležitosti uvedenia Partičky na viedenskej pôde sme požiadali o rozhovor režiséra tohto projektu Dana Dangla.

Ako vznikol tento typ programu?

Inšpiráciou boli verzie z Ameriky a Maďarska, kde sa tento typ programu objavil. Ďalším dôležitým podnetom boli situácie na prijímačkách na VŠMU, kde adeptom herectva zadávajú podobné úlohy. My sme sa na tom vždy veľmi dobre bavili, a tak sa zrodil nápad, že na takýchto hereckých úlohách by sa dobre pobavil aj divák, a rozbehli sme prípravu na tomto, teraz už s odstupom môžem povedať, úspešnom projekte.

Účinkujete prevažne v zostave, ktorá sa predstavila tu vo Viedni, alebo ju obmieňate?
 Naša, teda slovenská Partička je veľmi rôznorodá, účinkovalo v nej už možno dvanásť hercov. Základnú zostavu tvorí asi šesť, sedem hercov, nakoľko nie je jednoduché improvizovať a reagovať veľmi pohotovo. Nedokáže to každý herec, ale tí, ktorí sa v Partičke vystriedali, sa s tým vedia obzvlášť dobre vyrovnávať.

Do programu pozývate aj hostí. Aké na nich kladiete požiadavky, podľa čoho ich vyberáte?

Minimálne musia spĺňať základné herecké zručnosti, t. j. musia vedieť adekvátne reagovať na improvizované podnety, a to relatívne rýchlo a vtipne. Ak niekto tieto požiadavky spĺňa, tak to je ten správny človek do našej relácie.

V Partičke účinkujú v súčasnosti veľmi vychytení herci, ktorí majú celý rad iných vystúpení a účinkovaní. Ako sa vám darí skĺbiť takúto pestrú zostavu termínovo?

Našťastie to nerobím ja, bolo by to na mňa priveľa. Snažíme sa vždy nahlásiť termíny v dostatočnom predstihu, aby sa dali včas skoordinať. Vystúpenie napr. v tejto konkrétnej zostave, ktorá predstavuje v súčasnosti partiu najpopulárnejších slovenských hercov, nie je ľahká úloha a vyžaduje si včasnú a dobrú organizáciu.

Kde ste už s týmto programom účinkovali v zahraničí?

Tým, že som režíroval aj českú Partičku, musím dobre popremýšľať, aby som tie destinácie nepoplietol, ale určite viem, že sme boli na Britských ostrovoch, v Írsku, ak sa nemýlim, aj v Nemecku a, samozrejme, v Česku.

Po vašom vystúpení sa viacerí vyjadrili, že je škoda, že takýchto programov nie je viac. O Partičku je teda stále záujem...

Ten program je teraz mierne umltný, pretože na televíznych obrazovkách sme skončili približne pred tromi, štyrmi rokmi. Občas sa stretáme a hrávame ho v divadlách, nakoľko záujem je veľký a všetkých nás to veľmi baví. Popri tom stále uvažujem, ako by sa tento program vrátil na televízne obrazovky v nejakej novej podobe, ale zatiaľ to ešte nemám vymyslené.

Rozumejú tomuto typu humoru aj Slováci a Česi v zahraničí?

Počas prednášky o pestovaní zemiakov na Mesiaci

Áno, lebo sa v podstate prispôbujeme miestnym pomerom a vždy tu ide o priamu spoluprácu s publikom. Tak ako sme to videli aj tu vo Viedni, kde sme nie náhodou vybrali Conchitu Wurst alebo Mozartove guľôčky. Neustále prispôbujeme koncepciu tomu, čo rezonuje v miestach, kde práve hráme, dokonca aj na Slovensku sa zameriavame na konkrétne špecifiká určitej lokality. To je aj jeden z princípov, ktorý si vyžadujú aj diváci.

Aké máte ďalšie plány s Partičkou?

Rád by som ju dostal opäť na televízne obrazovky v novej podobe, čas ukáže, ako sa to podarí.

Ako sa vám vystupovalo vo Viedni?

Výborne! Vyhovoval nám tento komorný priestor. A čo je najdôležitejšie, publikum tu bolo fantastické a vďačné! Bolo cítiť, že ľudia boli radi, že sme sem prišli. Cítili sme sa tu veľmi príjemne a ja budem robiť

Partičková zostava počas vystúpenia vo Viedni (zľava): Roman Pomajbo, Lukáš Latinák, Juraj Kemka, Michal Kubovčík a Dano Dangl

Ako režisér a herec máte aj iné aktivity, projekty mimo programu PARTIČKA, povedzte nám niečo o nich.

S mojou produkčnou firmou sme sa pustili do tvorby filmov a v súčasnosti pracujeme na dvoch projektoch. Ďalej sme aktuálne zangažovaní na troch televíznych programoch a ďalšie pripravujeme. Na slovenské pomery sme pomerne veľká produkčná firma a práce máme dost.

všetko pre to, aby sme sa sem ešte vrátili. Po predstavení sme sa s ľuďmi veľa fotili, rozprávali a takmer každý druhý divák sa nás pýtal, kedy prideme opäť. Takže bolo by dobre to dohodnúť a môžeme tu pripraviť našu druhú vysunutú scénu

Ďakujem za rozhovor a bude nás tešiť, keď sa čoskoro opäť stretne na predstavení vo Viedni. ■

Také plné hľadisko sme dávno nezažili!

Foto: Martin Frimmer

Die Bühnenadaption der erfolgreichen TV-Sendung ist eine Improvisationsshow vierer Schauspieler und eines Regisseurs, die Spiele komplett ohne Vorbereitung spielen. Die Show ist anhand eines weltweit erfolgreichen Formats erarbeitet. Bekannte Gesichter live zu sehen, die schon beim Betreten der Bühne Lachanfalle auslösen, haben sich am 23. Oktober 2016 viele begeisterte Zuschauer besonders der jüngeren Generation, für die diese Art von Programm und Humor sehr nah sind, nicht entgehen lassen. In der Bühnenshow haben sich folgende Schauspieler zum ersten Mal unserem Publikum vorgestellt: **Lukáš Latinák, Juraj Kemka, Roman Pomajbo, Michal Kubovčík a Dano Dangl.**

Ingrid Žalneva

Orheiul Vechi v Moldavsku - archeologický komplex, ktorý sa uchádza o zápis na UNESCO-zoznam

VŠADE STRETNEŠ SLOVÁKA

Fotografie: Ingrid Žalneva

Nedávno som sa ocitla na hlavnom námestí v moldavskej metropole Kišínove. Práve tu prebiehal Festival moldavského vína. Na moje prekvapenie jedným z organizátorov tohto podujatia je firma, na ktorej čele stojí muž zo Slovenska – Emilian Dzugas. Nedalo mi, a tak som sa s našim krajanom pustila do rozhovoru.

Vy ste naozaj Slováč? Vaše meno neznie veľmi slovensky... Ako ste sa ocitli v takej – trochu zabudnutej – krajine?

Ale áno, to priezvisko je na Slovensku! Pochádzam z východného Slovenska, narodil som sa v Spišských Vlachoch. A Emilian? Nevieť, to bola možno taká móda. Dedo bol Emil a keď sa narodil môj otec, jeho rodičia ako pobožní kresťania chceli Emila aj Jána, tak to spojili a vznikol Emilian. Ale otca volali Emil, aj mňa doma tak volajú, hoci som Emilian. Na Slovensku je to skôr rarita, ale tu v Moldavsku sa to používa. Dokonca Emilian Pugačov je známy z ruskej histórie, bol to donský kozák – vodca roľníckeho povstania počas vlády Kataríny Veľkej v 18. storočí. A ako som sa dostal do Moldavska? Pracoval som v Bratislave ako sales manager pre Orange, vtedy to bol ešte Globtel. France Telecom, ako jeden z majiteľov Globtelu, mal dcérsku spoločnosť Voxel aj v Kišínove. Lenže Francúz, ktorý tu bol od začiatku

AJ V MOLDAVSKU

prevádzky v roku 1998, sa rozhodol, že odíde. Viete, koniec 90. rokov bol veľmi ťažký, Moldavsko bolo úplne na dne, veľká kríza, zahraniční manažéri tu nechceli zostať. Uvoľnené miesto komerčného riaditeľa

ponúkli mne. Nikdy predtým som tu nebol, ale povedal som si, že to vyskúšam, a podpísal som kontrakt na jeden rok. V septembri 2001 ma pozvali, aby som sa prišiel pozrieť, a v októbri som už nastúpil.

Emilian Dzugas počas Festivalu vína v Kišínove

Aké boli vaše začiatky? V Moldavsku sa rozpráva po rumunsky, predpokladám, že ste tento jazyk neovládali.

Francúzi sa snažili vybrať človeka, ktorý by aspoň zapadol do ruskej komunity, ktorá je tu veľmi silná. Naše jazyky – slovenský a ruský – nie sú až také vzdialené. Ja som sa aj v škole učil ruštinu, ale čestne vám poviem, nevedel som z tej ruštiny nič, akurát tak recitovať Puškina. Moji moldavskí priatelia a známi sú ešte aj teraz v šoku, keď im dokážem niečo odrecitovať. Ale fakt je, že som spočiatku nemohol s nimi komunikovať. To som si len myslel, že viem po rusky, ale figu som vedel. Bola to taká zmiešanina slovenčiny a ešte neviem čoho, úplne iný prízvuk... No rýchlo som do toho prišiel, oproti Francúzom som mal výhodu, že naše jazyky sú si blízke. Oni sa zase ľahšie naučili po rumunsky. Ja som sa však ani nechcel učiť po rumunsky, hoci firma ponúkala kurzy. Ale mal som kontrakt predsa len na jeden rok, tak na čo? Mojm prvoradým cieľom bolo dostať firmu do určitých čísiel, vôbec som nepredpokladal, že sa to predĺži. Zase na jeden rok. Výsledky už boli dobré, šéfovia vo Francúzsku sa rozhodli nepredávať túto svoju dcérsku spoločnosť a v roku 2003 sem vyslali nového generálneho riaditeľa. Ten mi ponúkol ešte raz kontrakt na dva roky. Potom mi síce núkali pozíciu v Španielsku, ale tam som nemal záujem odísť. Zostal som tu. Po rumunsky doteraz nerozprávam veľmi dobre, ale dohovorím sa, keď treba. Inak používam ruštinu a všetci to akceptujú. Keď niekto na Moldavčanov prehovorí po rusky, tak sa prispôbia a začínú tiež hovoriť po rusky.

Strela som vás tu ako organizátora festivalu. Kde teda momentálne pracujete?

Kontrakt v Orangei mi skončil v roku 2005. Teraz mám spoločnosť, ktorá sa zaoberá organizáciou podujatí a je to aj cestovná agentúra – Tatra-bis. Sme dvaja majitelia, ja ako Slovák – preto sú Tatry v názve a bis – to keď sa povie, tak to znamená ešte raz to otočiť, ešte raz to zopakovať. Veľa firiem tu má túto koncovku bis. Pôvodne bolo našim cieľom organizovať výjazdny cestovný ruch, t.j. posielat' Moldavčanov na Slovensko. Lenže v roku 2004 Slovensko vstúpilo do EÚ, víza sa vydávali v Rumunsku – čiže Moldavčan, ktorý chcel vycestovať na Slovensko, musel ísť najprv do Rumunska. S vízami boli ošтары, videli sme, že situácia je zlá, záujem bol minimálny, a skôr len u tých, čo chceli emigrovať do západnej Európy, najmä do Talianska. Vybavili si naše víza, ale na Slovensko ani nešli. Potom sa situácia ešte viac zhoršila, keď aj Rumunsko vstúpilo do Únie – ak chcel Moldavčan ísť na Slovensko, musel si vybaviť víza v Rumunsku, ale najprv si musel vybaviť vízum do Rumunska... V tom období sme ale mali veľmi dobré skúsenosti s turizmom v Moldavsku. Ja som už poznal celú krajinu. Ešte ako komerčný riaditeľ Voxtelu som sa totiž dostal všade, často aj na také miesta, kde bežný Moldavčan ani nebol. Vďaka mojej pozícii som sa dostal do tunajších kostolov,

Na Festivale vína vystupovali domáce folklórne súbory...

kláštorov a na miesta ako Cricova alebo Mileștii Mici, ktoré vtedy ešte vôbec neboli tým, čo navštevujú turisti dnes. Voxtel (od roku 2007 Orange Moldavsko) tam robil mobilnú sieť, a tak som sa dostal do týchto – v súčasnosti už svetoznámych vínnych pivníc. Vtedy sa tam ešte normálne pracovalo, v podzemných tuneloch premávali nákladné autá... Mali síce miestnosť, kde sa robila degustácia, ale žiaden turizmus tam ešte nebol.

Festival vína vznikol v roku 2001, teraz bol 15. ročník. Je to naše najväčšie podujatie v krajine. A ako sme sa dostali k organizovaniu takýchto festivalov? Orange nás požiadal,

aby sme zorganizovali podujatia pre ich klientov alebo manažérov, ktorí sem prichádzali na workshopy, mítingy či firemné akcie. A tak sme začali organizovať podujatia – eventy. Vtedy sa ešte nikto nevenoval turizmu do Moldavska, my sme vlastne boli prví, čo sme sa začali zaoberať promovaním tejto krajiny. V roku 2006 sme vydali náš prvý katalóg pobytov v Moldavsku a otvorili aj webstránku. Moja prvá klientka bola Ukrajinka, ktorá sa špecializovala na národné kroje. Zobrali sme ju do etnografického múzea. Bol marec 2006, firmu tvorili traja ľudia: ja, kolegyňa, ktorá je spolumajiteľka, a guide (sprievodca

... a predstavovali sa všetky významné vinárske podniky krajiny

Emilian so svojou kolegyňou - event manažérkou Iraidou (vľavo) a spolumajiteľkou firmy Tatianou

Pred vstupom do vinárskych pivníc v Cricove

a tlmočník). Ja som bol aj vodič a všetko ostatné. Zarobili sme 25 eur aj s prepitným (smiech). V súčasnosti máme 16 pracovníkov, robíme aj eventy, aj turizmus a pribudol nám tiež predaj leteniek. Máme kontrakty s japonskými cestovnými agentúrami, ale aj s nemeckými, rakúskymi alebo francúzskymi.

Moldavsko je pre Slovákov zatiaľ ešte stále dosť neznáma krajina. Čo sú podľa vás najdôležitejšie pozoruhodnosti, ktoré by mal každý návštevník v Moldavsku vidieť?

Najväčším magnetom je vínný turizmus. Ako som už spomínal, máme tu vinne pivnice, ktoré sú dokonca zaznamenané v Guinnessovej knihe rekordov! Ale ide aj o samotné moldavské víno! Donedávna všetci chceli len európske vína ako Sauvignon, Merlot atď. Ale potom sa to začalo meniť, moldavskí výrobcovia prišli s tunajšími vínami a tie začali byť atraktívne. Len málokto dovtedy vedel, že existuje Rara Neagra, Featasca... Vínné atrakcie sa snažíme kombinovať s kultúrou a gastronómiou. Turistom sa veľmi páči moldavská kuchyňa, aj v porovnaní so susedným Rumunskom sa vraví, že je lepšia. A určite by mal každý navštíviť Orheiul Vechi – historický a archeologický komplex so skalnými kláštorami, ktorý sa uchádza o zápis do zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

V našej agentúre sa snažíme každému klientovi „ušiť“ pobyt doslova na mieru. Napríklad ruským turistom ukazujeme Puškinovo múzeum, lebo Puškin tu bol vo vyhnanstve a začal tu pracovať na veršovanom románe Eugen Onegin. Síce sa vyjadril, že Kišiňov je nudné, provinčné mesto, ale našiel si tu vraj Cigánku, s ktorou mal románik. To bola jeho múza... Japonci zas chcú vidieť tú rôznorodosť národov, ktoré žijú v Moldavsku. Pre nich robíme exkurzie do tej časti Moldavska, kde žijú Gagauzi – potomkovia utečencov z čias rusko-tureckých vojen. Sú to vlastne po turecky hovoriaci pravoslávni kresťania. Viete, čo je v Moldavsku najväčšou atrakciou pre 80-ročných Japoncov? Tých, čo pochodili a pofotili už takmer celý svet? Takých ťažko ešte niečím ohúrite. Nuž, my ich zavedieme do školy, ukážeme, ako sa deti učia, učiteľ zoberie garmošku, deti spievajú po rumunsky alebo rusky a Japonci zase svoje, alebo ich vezmeme do dediny na stretnutie s bábuškami, ktoré tam vyšívajú, štrikujú alebo s nimi debatujú. A títo Japonci nám potom ďakujú, že Moldavsko je ešte stále taká málo rozvinutá krajina, že tu majú pocit, ako keby sa navrátili do detstva. Lebo doma v Japonsku majú pod sebou metro, nad

hlavou rýchlovlak a lietadlo, IT smog a ruch... A tu? Akoby sa zastavil čas...

A čo návštevníci zo Slovenska? Môžu sa na vás prípadní záujemcovia tiež obrátiť?

Pre Slovákov je zaujímavé víno a gastro. Keď v júli preberalo Slovensko predsedníctvo v EÚ, tak v rámci otváracieho ceremoniálu pozvali do Bratislavy aj budúcich členov (Moldavsko má podpísanú prístupovú dohodu s EÚ). Predstavili sme tam krajinu ako turistickú destináciu a tiež aj moldavské víno. Záujem bol, ľudia boli milo prevzapaní.

Často do Moldavska prídu dobrodruhovia s ruksakom. Požičajú si u nás auto bez šoféra a potom majú problémy – cesty sú rozbité, stratia sa, nevedia nájsť vytipované miesto, takže zatiaľ čo iní turisti so sprievodcom navštívia štyri pamiatky, oni stihnú len jednu alebo dve. Preto odporúčam požičať si auto so šoférom, veď napokon do Moldavska sa chodí aj kvôli vínu, tak aby ste mohli aj degustovať a piť! (smiech) Ak má niekto záujem o viac informácií, môže navštíviť našu stránku: www.tatrabis.md, hoci je momentálne vo výstavbe. Ale pokojne nás môžu záujemcovia kontaktovať aj cez mail: info@tatrabis.md a pokojne aj po slovensky!

V Moldavsku žijete už pätnásť rokov. Chýbalo vám tu niečo v porovnaní so Slovenskom? A naopak – čo sa vám zase pozdáva viac tu než doma na Slovensku?

Prvé, čo som po svojom príchode do Moldavska nechápal, bolo, že ako môže byť krajina taká plochá. Fakticky tu nie je žiadny kopec, žiadne hory, na ktoré som bol zvyknutý. Žiadne miesto, kde by sa dalo lyžovať alebo korčuľovať, dokonca ani umelé klzisko. Teraz už je tu jeden zimný štadión... ale proste tá slovenská príroda mi chýba! Ak by som mal tieto dve krajiny porovnať, Slovensko je už viac európske. Život v Moldavsku je stále skôr živelný. Ľudia žijú ešte takým jednoduchším spôsobom. Nemajú bariéry, sú emocionálni. Všetci ste to videli aj počas

festivalu, ako pokládali tašky na jednu kopy a vychytili sa tancovať. Uprostred námestia v hlavnom meste!

Tiež by som povedal, že sú tu priateľskejšie služby voči zákazníkom. Keď idem z roboty neskoro večer, predajne sú ešte stále otvorené, nie iba hypermarkety, ale aj obyčajný obchod. A čo tiež oceňujem, že sa predávajú v potravinách hotové jedlá, ale je to taká po domácky urobená strava, ktorá je lepšia ako na Slovensku. Množstvo chutnej zeleniny a ovocia. Tu môžem jesť broskyne od konca júna do polovice augusta. Papriky, paradajky, ktoré aj voňajú. Aj v reštauráciách a agropenziónoch sa všetko pripravuje z tradičných, čerstvých surovín. Keď mám autobus s turistami, nemôžem ich zobrať do reštaurácie len tak bez ohlásenia, lebo oni nemajú predpripravených toľko porcií.

Páči sa mi tiež, že v rádiu nehučí len anglická hudba. Tradiície sú tu omnoho viac ešte späté so životom, ľudia sa držia svojich koreňov. Vzťahy medzi rodinami sú ešte silné. Napríklad svedkovia na svadbe sú veľmi vážne osobnosti, aj po svadbe sú ich rodiny navzájom späté. Podobne aj krstní rodičia...

Viete aj o ďalších krajanoch zo Slovenska? Stretávate sa s nimi?

Zhodou okolností, terajší finančný riaditeľ Orangeu je zo Slovenska. Tiež mu dali ponuku, tak prišiel aj s rodinou, teraz ťahá už asi tretí rok. Ďalej je tu z našich krajanov aj generálny riaditeľ nemeckej dcérskej spoločnosti na výrobu cukru z cukrovej repy a jedná slečna pracujúca v agropriemysle. Pred dvomi rokmi tu Slovensko otvorilo veľvyslanectvo, aj s diplomatmi je nás tu asi desať, maximálne pätnásť Slovákov, s ktorými sa občas stretávame.

Moldavsko patrí medzi najchudobnejšie európske krajiny. Ako vidíte jeho budúcnosť?

O budúcnosti Moldavska rozhodne to, ktorým smerom sa bude krajina orientovať.

Trhovisko v moldavskej metropole je plné čerstvej zeleniny a ovocia

Na výber je niekoľko variantov, orientácia na EÚ s prípadným vstupom do Únie. Tam sú potom dve možnosti: ako samostatná krajina alebo ako súčasť Rumunska, o takomto zjednotení s Rumunskom sa v poslednom období čoraz častejšie hovorí. No je aj druhá možnosť – priklonenie sa na stranu Ruska v rámci Eurázijskej ekonomickej únie, ktorá sa zase teší veľkej priazni u rusky hovoriaceho obyvateľstva. Vyplyva to vlastne z polohy Moldavska: leží na hranici s EÚ a zároveň v priestore bývalých krajín Sovietskeho zväzu.

Okrem politického smerovania je dôležitý aj rozvoj ekonomiky. V krajine prevláda poľnohospodárstvo a ľahký priemysel, do popredia sa dostáva IT. No bankovníctvo a finančníctvo sú vo veľmi zlom stave. Aj ostatné odvetvia potrebujú výrazné reformy. Z toho, čo tu prevláda, usudzujem, že prevratné zmeny v oblasti rozvoja služieb alebo financií sa asi neudejú. Dá sa však očakávať, že Moldavsko získa nové investície z krajín západnej Európy, dokonca už aj z Rumunska, ktoré tu z dôvodu ľahkej pracovnej sily presúvajú svoju výrobu, a tým aj prílev nových know-how a skúseností. Veľmi mi to pripomína Slovensko pred pätnástimi rokmi. Okrem EÚ v Moldavsku investujú a pracujú aj americké a japonské organizácie a spoločnosti. Napríklad americká USAID posledné dva roky výrazne investuje do rozvoja turizmu – financuje tvorbu turistických produktov, vzdelávanie špecialistov a marketingové aktivity vrátane výstav na podporu Moldavska ako novej turistickej destinácie.

Veľké očakávania sú aj od zníženia korupcie v krajine, od reforiem v súdnicte a celkovo v štátnej správe. Dlhú dobu sa o tom už hovorí, minimálne tri roky, ale zatiaľ sa nič nedeje. EÚ vyzýva vládu ku konkrétnym krokom. Že by všetci čakali na výsledky októbrových prezidentských volieb? Uvidíme.

No mienka je taká, že horšie už asi ani byť nemôže. Takže ja som optimista!

O čom bola reč

Vínne pivnice Cricova

Nachádzajú sa len 15 km od hlavného mesta. Je to vlastne celé podzemné mesto s ulicami, ktoré sú pomenované podľa rôznych odrôd vína. V 15. storočí, keď sa začalo s výstavbou Kišiňova, bolo treba biely vápenc na honosné budovy v meste. Tak sa začali hĺbiť tunely. Onedlho sa však prišlo na to, že je tu počas celého roka konštantná teplota 10 – 13°C, ako aj vlhkosť 90 – 100 %, a to sú ideálne podmienky na skladovanie vína. Tak sa tu postupne vybudovalo 120 km chodieb a v súčasnosti je v nich uskladnených 1,3 milióna fliaš. Sú medzi nimi aj vzácne vína, pochádzajúce zo súkromnej zbierky Hermanna Göringa, jedného z najmocnejších mužov nacistického Nemecka, ktorú Červená armáda po vojne zabavila a časť z nej previezla do Moldavska. Najstarším exponátom cricovských pivníc je jeruzalemské víno z roku 1902 a tiež flaša Becherovky z toho istého roka. Cricovu navštívil už celý rad svetových štátnikov (mnohí z nich tu majú svoje kolekcie vína) a iných osobností. Traduje sa, že keď sem zavítal v roku 1966 Jurij Gagarin, tak vraj „zablúdil“ a strávil tu až dva dni. Súčasťou podzemných galérií sú aj elegantné degustačné priestory a sprievodca vám nezabudne zdôrazniť, že v jednej z nich oslavoval ruský prezident Vladimir Putin pred pár rokmi svoju päťdesiatku. Vína so značkou Cricova získali už celý rad ocenení na rôznych národných i medzinárodných súťažiach, ich pýchou je hlavne perlivé víno, ktoré sa vyrába podľa klasickej francúzskej metódy.

Svetový rekord v Mileštii Mici

Pri návšteve Cricovy ma prekvapilo, že to množstvo fliaš vína, ktoré tam skladujú, nie je moldavským rekordom. Za tým treba ísť do iných pivníc – Mileštii Mici. Podobne ako v Cricove aj tu sa začalo s hĺbením tunelov kvôli získavaniu vápenca, ibaže tých chodieb je tu až 200 km, vďaka čomu mnohí už podľa tohto faktu pripisujú Mileštii Mici nielen moldavský, ale aj svetový rekord (hoci v súčasnosti sa využíva len 55 km). No podzemné vínné impérium sa v roku 2005 zapísalo do Guinnessovej knihy rekordov vďaka počtu uskladnených fliaš s vínom, pretože tých sú tu takmer dva milióny! Aj tu sú ulice označené podľa odrôd, a zatiaľ čo v Cricove návštevníkov rozváža v podzemných tuneloch elektrický vláčik, tu cestujete vlastným autom alebo mikrobusedom. Keď v rokoch 1985 – 1987 vyhlásil Michail Gorbačov svoju protialkoholickú kampaň, obrovské množstvo vína sa muselo v Moldavsku zlikvidovať, avšak v Mileštii Mici sa podarilo ukryť okolo 50 000 fliaš v tajnom úkryte, ktorý sa aj dnes používa na uskladnenie súčasnej najcennejšej zbierky, a tou sú vína zo zberov medzi rokmi 1986 – 1991. Samozrejme, že aj tu sú priestory, kde sa dá víno okoštovať, ale žiaden návštevník neodolá ani pokušeniu odfotiť sa pri jednej z dvoch fontán pri vchode do pivníc. Fontány sú ozdobené obrovskými čašami, z jednej vyteká červená a z jednej biela tekutina.

Komplex Orheiul Vechi

Hoci zahraniční turisti cestujú do Moldavska hlavne kvôli vínu a zdržiavajú sa predovšetkým v hlavnom meste, väčšinou na ich itinerári nechýba ani toto miesto. Musím sa priznať, že mňa doslova očarilo – svojou polohou, mystickosťou i farbami. Je to úžasný skalný reliéf – keď sa naň postavíte, pod vami sa krúti rieka Raut, po ktorej práve plávali husi, a pred vami sa rozprestrú úrodné políčka, kam až oko dohľadne. Za vašim chrbtom sa nachádza dedinka Butuceni aj s malým dedinským cintorínom. O mystiku sa postarala jesenná hmla a o farebnú scénu do žltá sfarbené listy stromov. Na kopci upúta mariánsky kostolík z roku 1904 a malá zvonica, pod ktorou je vyhlbený tunel – dnes jediná prístupová cesta do jaskynného kláštora. V skalnom reliéfe je množstvo jaskyniek, ktoré v minulosti slúžili ako obytné cely pre mníchov, kedysi ich tu pobývalo až 400. Kláštor fungoval do roku 1816, ale aj dnes tu stretnete mnícha, ktorý tu pobýva, stará sa o podzemný kostol, zapaľuje sviečky a turistom otvára dvere do tunela. Orheiul Vechi je nielen dôležité historické miesto, ale je to aj symbol symbiózy človeka s prírodou. ■

Vínne pivnice Cricova – jedno z najväčších lákadiel zahraničných turistov

Ingrid Konrad

VIEDEŇ, ZELEŇ, PARKY, ZÁHRADY A HISTORICKÉ DEDIČSTVO

Viedeň je známa svojimi parkami a záhradami a výnimočnou starostlivosťou o mestskú zeleň. Zelené plochy tvoria 50 percent rozlohy mesta. Takmer dvojmiliónovej Viedni zeleň spríjemňuje život, umožňuje rekreáciu a oddych, má vplyv na mikroklimu mesta a udržiava zdravé životné prostredie. Mestské historické parky a záhrady sú súčasťou kultúrneho dedičstva rovnako ako budovy alebo iné hmotné a nehmotné, hnutelné či nehnuteľné pamiatky a svedčia o vývoji mesta či spoločnosti. Po stopách mestskej zelene v hlavnom meste Rakúska sa vydala Ingrid Konrad. Na rozdiel od turistických sprievodcov ponúka exkurz do pozadia starostlivosti o mestskú zeleň a kultúrne dedičstvo, ako aj pohľad na súčasnú prax z hľadiska požiadaviek na dnešný život mesta.

V roku 2016 bola Viedeň opäť potvrdená ako najlepšie svetové mesto pre život. Takto ohodnotili svoje mesto jeho obyvatelia, tí, ktorí v hlavnom meste Rakúskej republiky žijú a dobre ho poznajú. Hodnotili politickú, sociálnu a ekonomickú klímu v meste, zdravotnícku starostlivosť, možnosti vzdelávania, dopravnú infraštruktúru, najmä verejnú hromadnú dopravu, technickú infraštruktúru – zásobovanie elektrinou, vodou. Ku kritériám každoročne patria aj ponuky na trávenie voľného času, ako reštaurácie, divadlá, kiná, možnosti športového vyžitia, dostupnosť tovarov, životné prostredie a v neposlednom rade kvalita mestskej zelene.

Predtým ako zaostríme na mestskú zeleň, musíme si pripomenúť, ako je mesto spravované, pretože s tým úzko súvisí správa parkov a záhrad. Viedeň je jedným z deviatich rakúskych samosprávnych krajov, zároveň obcou a hlavným mestom Rakúskej republiky. Tým má výnimočnú

pozíciu aj možnosti. Kým po rozpade monarchie v novovytvorených krajinách sa správy a agendy miest zmenili, Viedeň si zachovala a ďalej rozvíjala pôvodné centralistické spravovanie mesta.

Len v niektorých kompetenciách dochádza k decentralizácii na 23 mestských obvodov. Okrem škôlok a škôl (aj hudobných), trhov a cintorínov, verejných WC a kúpalísk majú viedenské obvody na starosti ulice a verejné priestory, čistenie ciest, ich zimnú údržbu aj starostlivosť o mestskú zeleň a detské ihriská. Obvody poznajú dobre svoju situáciu a plánujú tieto činnosti vo svojom rozpočte. Ich realizáciou sú ale poverené príslušné oddelenia viedenského magistrátu, kde sú zastúpení špičkovi odborníci na konkrétnu problematiku mesta. Takto nepotrebujú obvody duplicitne odborníkov a mesto zabezpečuje rovnako kvalitný rozvoj v každej svojej časti. Nakoniec je to tak, že každý obyvateľ Viedne

Volksgarten v strede Viedne

Upravené záhrady a parky sú obľúbeným cieľom letných prechádzok

má rovnaké práva na kvalitu svojho životného prostredia bez ohľadu na to, v ktorej časti mesta žije alebo pracuje. Cieľom udržateľného rozvoja mesta je vytvárať sociálne zmiešané štruktúry, kvalitnú architektúru v prepojení na verejné priestory, zabrániť tvorbe nepríjemných zanedbaných častí mesta či periférií, čo sprevádzalo rozvoj veľkých miest v minulom storočí.

Úroveň kraja zabezpečuje Viedni samostatné zákonodarstvo vo všetkých oblastiach – s výnimkou železníc a diaľnic, ktoré patria do kompetencií štátu. Tým je vo Viedni rozhodovanie v zásadných otázkach o rozvoji mesta relatívne rýchle a v porovnaní s inými mestami nezávislé od štátu. Správa mesta vie pružne reagovať na súčasné požiadavky rozvoja mesta – na adaptáciu na zmenu klímy, znižovanie produkcie skleníkových plynov alebo znižovanie uhlíkovej stopy. Tí istí mestskí poslanci, ktorí dôverne poznajú problémy mesta a jeho obyvateľov, schvaľujú dôležité zmeny zákonov na úrovni kraja, ktoré ovplyvňujú rozvoj mesta, jeho prevádzku a zabezpečenie zdravého života pre jeho obyvateľov. Viedeň má vlastné zdravotníctvo a vlastné nemocnice (Wiener Krankenanstaltenverbund). Správa hlavného mesta Rakúska je po všetkých stránkach výnimočná a zdá sa, že tieto veľké kompetencie mesta prinášajú jeho obyvateľom ovocie. Navyše, na všetkých úrovniach rozvoja mesta sa rozhodnutia rodi v širokom participatívnom procese, do ktorého je zapojená odborná i laická verejnosť. Takto sa rozhoduje od tvorby strategického plánu rozvoja mesta na obdobie 10 rokov (STEP – Stadtentwicklungsplan) až po budovanie jednotlivých častí mestskej zelene – parkov či komunitných záhrad. Práve pre tie posledné má Viedeň vyvinutý dotačný systém podobne ako na podporu realizácie zelených striech a fasád. Aj tieto činnosti sú v kompetencii záhradného úradu.

STADTGARTENAMT – ZÁHRADNÝ ÚRAD

Siedmi viedenský mestskí radcovia majú rozdelenú agendu mesta. Viedenský záhradný úrad spadá pod magistrát (magistrátne oddelenie 42), pod Skupinu pre životné prostredie a mestské organizácie, ktorú vedie mestský radca pre životné prostredie a viedenské podniky, aktuálne mestská radkyňa Ulli Sima. Je centrálnou inštitúciou starostlivosti o zeleň a plánovanie mestskej zelene. Má na starosti parky a záhrady, detské ihriská, zeleň popri komunikáciách a spevnených plochách, aleje a stromoradia a ostatné zelené plochy.

Dôležitú rolu v správe hrá vlastníctvo plôch zelene. Parky a záhrady sú v majetku mesta Viedne a jej organizácií – záhradného úradu alebo správy komunikácií, ale aj mestských obvodov. Magistrátne oddelenie 42 má každoročne zákonne pridelené presne rozpočtované finančné prostriedky na zabezpečenie pravidelnej odbornej starostlivosti o zeleň v meste. Je to paušalizovaná suma na m² a rok plochy zelene, napríklad trávniky, orezy stromov, polievanie. Mestské obvody si musia objednať činnosti, ktoré im boli v rámci decentralizácie zverené. Táto prax umožňuje rozvíjať plochy mestskej zelene v meste v rovnakej kvalite. Tvorba a údržba verejných priestorov je vo Viedni spravovaná viacerými magistrátnymi oddeleniami: komunikácie a cestnú zeleň, stromoradia a aleje má v správe majetku Oddelenie pre správu a stavbu komunikácií; v spolupráci s magistrátnymi oddeleniami 18 a 19 – Rozvoj mesta a plánovanie mesta (MA 18) a Architektúra a navrhovanie mesta (MA 19) – sú plánované verejné priestory. Na území mesta sú aj parky a záhrady v majetku štátu, o tie sa stará štát, nie magistrát.

Ale vráťme sa k záhradnému úradu a jeho vybaveniu. Úrad, verný tradíciám viedenských záhrad a parkov, vlastní aj dve pestovateľské škôlky, Baumschulen Mauerbach a Blumengärten Hirschstetten s krásnymi historickými skleníkmi. Tieto ponúkajú obyvateľom a návštevníkom mesta nielen príjemný oddych, ale plnia aj edukačné funkcie pre viedenské školy.

Záhradný úrad zamestnáva 900 záhradníkov, 1 800 záhradníckych robotníkov a 70 záhradníckych učňov. V rámci centrálnych ležiacich parkov a mestských záhrad sa nachádzajú ohradené priestory pre technicko-personálne zázemie záhradníkov, napr. Türkenschanzpark, Stadtpark a pod. Tak majú nielen tieto parky, ale aj okolité zelené

Aleja v Schönbrunne

plachy zabezpečenú permanentnú odbornú starostlivosť. Pre zintenzívnenie spolupráce s verejnosťou bola zriadená špeciálna linka – tzv. „záhradný telefón“ (01) 4000-8042, kde môžu občania oznamovať svoje podnety alebo sťažnosti.

Lednice/ Eisgrub – Tradícia spoločnej záhradníckej školy

Výchova kvalitných odborníkov v oblasti záhradníctva a záhradnej architektúry mala v Rakúsko-Uhorsku tradíciu. V roku 1918 sa v bývalom Československu ocitla inštitúcia s monarchistickou tradíciou – Vyššia ovocinársko-záhradnícka škola (Höhere Obst-Gartenbauschule) v Ledniciach (vtedy Eisgrub) na Morave. Založená v roku 1895, bola v rakúsko-uhorskej monarchii prvou strednou školou s maturitou. Po vzniku Československej republiky založili v roku 1919 v Brne Vysokú školu zemédeľskú, od roku 1994 ako Mendelova univerzita. A z lednickej strednej školy sa stala jej Záhradnícka fakulta, ktorá dodnes vychováva špičkových krajinných architektov. Po rozdelení Česko-Slovenska v roku 1993 síce stratila tradičná lednická škola po Rakúsku aj Slovensko, ale slovenských študentov nie.

Na tradíciu „stratenej“ lednickej záhradníckej školy nadviazala vo Viedni najprv podobná škola na súkromnej báze, založila ju Záhradná spoločnosť, ktorá ale po dvoch rokoch prešla do štátneho školstva. Od roku 1951 pôsobí ako Vyššie štátne vzdelávacie a výskumné zariadenie pre záhradníctvo (Höhere Bundeslehr- und Forschungsanstalt für Gartenbau Wien-Schönbrunn) so sídlom priamo v Schönbrunne. Poľnohospodárske školstvo má vo Viedni tradíciu od roku 1872. Univerzita pre pôdnu kultúru (Universität für Bodenkultur) je dnes ‚alma mater‘ pre krajinných architektov a aj v rámci Európy nadobúda čoraz väčší význam. Svedčí o tom aj kvalita odborníkov, ktorí ročne opúšťajú brány univerzity a aj samotná Viedeň, jej parky, záhrady a verejné priestory sú toho dôkazom.

HISTORICKÉ PARKY A ZÁHRADY

Dobrým základom pre rozvoj Viedne, ako aj súčasných plôch zelene, parkov a verejných priestorov je historická zeleň. Patrí, popri iných nehnuteľných a hnutelných pamiatkach k historickému dedičstvu nielen mesta, ale aj celej spoločnosti. Historické parky a záhrady majú na území mesta viacerých vlastníkov – mesto prostredníctvom svojich organizácií, štát a súkromný sektor.

Mestské historické parky, napríklad Prater, Türkenschanzpark, Stadtpark, Rathausplatz či záhrada pri zámku Neugebäude sú pod pamiatkovou ochranou a v plnej starostlivosti záhradného úradu. S výnimkou Türkenschanzparku patrili cisárskej rodine a postupne boli dané do užívania verejnosti.

7. apríla 1766 dal cisár Jozef II. verejnosti do užívania najväčší viedenský park Prater s rozlohou 6 km² na ploche bývalých dunajských luhov, pôvodne slúžiaci ako lovecká obora pre šľachtu.

Türkenschanzpark má zaujímavú históriu, atraktívnu polohu pre rozvoj mesta aj dnes. Pohľad z okien na zeleň platí ako najkrajšie bývanie v meste. Toto si uvedomili tvorcovia parku v druhej polovici 18. storočia a vykúpili pozemky na tzv. Türkenschanze, ale nie na výstavbu

VIEDEŇ V ČÍSLACH:

- 1,84 mil. obyvateľov, z toho 33 % s migračným zázemím
- celková rozloha 414 km²
- ročné zrážky 650 mm
- plochy mestskej zelene tvoria 50 % celkovej rozlohy mesta:
- 19 km² celkovej plochy parkov a sádov
 - 900 parkov a sádov
 - 100 000 stromov v stromoradiach
 - 250 000 stromov v parkoch a sadoch
 - 500 detských ihrísk
 - 200 multifunkčných športových areálov pre 10+ročných
 - 6 generačných parkov pre 0 – 99-ročných
 - 125 psích zón
 - 1500 dog-stations (s vreckami na psie exkremety)
 - Každoročná kvetinová výzdoba verejných priestorov, parkov a záhrad – 1 milión letničiek.

Parková úprava pred Gloriette

reprezentačných víl, ale na realizáciu anglického parku na pôde bývalej obrannej línie proti Turkom. Z iniciatívy architekta Heinricha Ferstla bol v roku 1872 založený spolok Wiener Cottage, ktorý riadil stavebnú činnosť. A tak vznikol jeden z najkrajších parkov vo Viedni, obkolesený reprezentačnými vilami s výhľadom na park v tzv. Cottage polohe, dnes hodnotenej z hľadiska jej kvality veľmi vysoko. Dnešný 18. obvod Währing patrí v tejto časti k jednému z najvyhľadávanejších mestských obvodov na bývanie a z hľadiska cien aj k tým najdrahším. Keď v roku 1888 cisár František Jozef I. park otváral, jeho reč o tom, že plánuje postupne pripájať predmestia ku Viedni, sa stretla s veľmi pozitívnym ohlasom a bola impulzom pre ďalší rozvoj mesta.

Historické záhrady v majetku štátu

Zaujímavou kapitolou historických záhrad sú parky a záhrady v majetku štátu. Vo Viedni k nim patrí Augarten, Belvederegarten, Burggarten, Volksgarten a Schlosspark Schönbrunn. Spolu s historickými záhradami v Innsbrucku – Hofgarten a zámockým parkom Ambras patria štátne záhrady pod správu štátu – konkrétne Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva a životného prostredia, sekcie Záhradné pamiatky.

História parku Augarten siaha do 17. storočia, keď pôvodný lužný les slúžiaci ako poľovnícka zvernica prestavali v štýle holandského parku. Celý areál aj s prestavaným zámockom bol počas tureckého obliehania Viedne zničený. Začiatkom 18. storočia inicioval František Jozef I. výstavbu nového parku v barokovom francúzskom štýle, ktorý sa zachoval podnes. Verejnosti ho dal do užívania spolu s Prátrom. V bývalej záhradnej sále parku má dnes sídlo významná porcelánová manufaktúra Augarten.

Prvým mestským parkom vytvoreným pre verejnosť bol Volksgarten. Zaujímavé je, že to navrhli správcovia záhrady, ktorá mala pôvodne slúžiť len šľachte, a návrh bol akceptovaný. Otvorili ho v roku 1823. V roku 1919 bola sprístupnená aj Hradná záhrada – Burggarten. Súčasťou tohto anglického parku je jeden z najkrajších secesných skleníkov podľa plánov architekta Friedricha Ohmanna, známy ako Motýli dom – Schmetterlinghaus.

Najdlhšie sprístupnená historická záhrada je Belvederegarten. V roku 1780 to umožnil Jozef II. Záhrada je najstaršou časťou komplexu zámku Belvedere, autorom jej návrhu je žiak významného záhradného architekta Le Nôtre Dominique Girard, ktorý ukončil realizáciu pôvodnej záhrady v roku 1725. Do rekonštrukcie záhrady ako svetového kultúrneho dedičstva bolo investovaných veľa prostriedkov.

Historické záhrady si vyžadujú výnimočnú starostlivosť, odborníci a milovníci historických záhrad dlhodobo presadzovali, aby sa historické záhrady chránili ako pamiatky. Kým na tieto snahy ešte v roku 1965 reagoval Ústavný súd Rakúskej republiky rozhodnutím, že „polia, aleje a parky a ostatné podobné formy upravenej prírody nie sú pamätníky“, v roku 1999 sa podarilo dostať štátne a nielen štátne historické záhrady a parky pod pamiatkovú ochranu. Významne k tomu prispela aktivita UNESCO, ktoré v roku 1996 vyhlásilo Schönbrunn – záмок spolu so záhradami, skleníkami Palmehaus a Orangerie, ako aj celým záhradným inventárom a fontánami spolu s technikou za svetové kultúrne dedičstvo.

Koniec jednej éry

Inštitúcia pod skráteným názvom Bundesgärten – Štátne záhrady bola roky schovaná pod rúskom ministerstva poľnohospodárstva. V posledných rokoch však presiahla jeho hranice a dosiahla najmä pod vedením poslednej riaditeľky architektky Brigitte Mang veľkú popularitu. Mang dostala dovtedy „dobře ukrytú agendu“ ministerstva na verejnosť. Mnohými podujatiami, ktoré sprevádzali najmä park Schönbrunn od jari do zimy, priblížila život parku aj z druhej strany a problematika historických záhrad sa stala populárnou. Historické záhrady zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu nielen ako reprezentanti záhradného umenia pre turistov a návštevníkov mesta, ale ako plochy zelene na rekreáciu pre obyvateľov najbližšieho okolia. Gastronómia v parkoch sa stala lákadlom najmä pre Viedencanov, v parkoch sa usporadúvajú koncerty, vianočné trhy a divadlá. Historické záhrady nie sú múzeá, ale živá súčasť verejného života mesta.

O to viac prekvapilo odbornú verejnosť, že od 1. júla 2016 inštitúcia Štátne záhrady (Bundesgärten) z rozhodnutia príslušného ministra (Andrä Rupprechter – ÖVP) neexistuje. Štátne záhrady prešli pod agendu strednej školy v Schönbrunne, tej, ktorá bola založená v 30. rokoch ako nasledovníčka školy v Ledniciach. Proti tomuto politickému rozhodnutiu sa vzbúрили viedenski profesori a ministromi adresovali otvorený list: „Nechápeme, ako môže byť agenda najdôležitejších historických záhrad a záhradných pamiatok ďalej vedená v strednej škole bez príslušnej odbornej kompetencie v oblasti pamiatkovej ochrany historických záhrad. Analogicky k tomu by musel byť Pamiatkový úrad priradený strednej škole stavebnej.“

Ministerstvo sa presadilo a plánuje založiť pri strednej záhradníckej škole „centrum pre záhradnú kultúru“. Minister si je údajne vedomý významu historických záhrad a svoje rozhodnutie zdôvodňuje posilnením prepojenia vedy a výskumu s praxou.

Pre Viedeň, pre Rakúsko a určitým spôsobom pre celú strednú Európu je zrušenie inštitúcie Štátne záhrady (Bundesgärten) veľkou stratou. Jej zaradenie pod ministerstvo poľnohospodárstva bolo pravdepodobne od začiatku nie veľmi šťastným krokom. Či zaradenie pod strednú záhradnícku školu nebolo úplným prešlapom, ukáže čas.

Ak to zhrnieme, pri historických záhradách vo Viedni sa stretávame so zachovanými pokladmi záhradného umenia a architektúry svetového významu, ktoré si zasluhujú výnimočnú pozornosť a starostlivosť. Imperiálna Viedeň zanechala nielen stavebné pamiatky, dedičstvom monarchie sú aj adekvátne verejné priestory, ako Ringstrasse, technické diela ako Dunajský kanál a historické záhrady a parky. Ich dnešná podoba hovorí o nadčasovej starostlivosti mesta Viedne a vývoj len potvrdzuje, aká bola táto snaha dôležitá pre súčasnú a budúce generácie. Uznávané pohľady iných metropol strednej Európy na Viedeň sú oprávnené a chtiac-nechtiac Viedeň prebrala po roku 1989 rolu mentora, pretože ako jediná si zachovala po druhej svetovej vojne kontinuitu „normálneho“ hodnotového vývoja. V ostatných krajinách bývalej monarchie bola táto kontinuita historického vývoja prerušená a to, čo si z monarchie priniesli, bolo zapredané za reči o svetlej budúcnosti, ktorá mala vzniknúť na upravovaných dejinách podľa toho, ako sa komu hodilo. Nás zaujíma, ako chráni Viedeň historické dedičstvo, je to totiž aj naše dedičstvo. ■

VIEDENSKÉ MESTSKÉ STROMY

Stromy vo Viedni sa tešia dôslednej ochrane a veľkej starostlivosti. Vo Viedni je presne definovaný sortiment mestských stromov, čo zabezpečuje príjemný pohľad na stromoradia a aleje. Tieto sú podľa potreby dopĺňané z mestskej škôlky, pri výrube chorých alebo prestarnutých jedincov, ktoré môžu ohrozovať zdravie ľudí alebo spôsobiť škodu na majetku, platí Viedenský zákon o ochrane stromov. Náhradná výsadba sa vzťahuje na listnaté a ihličnaté stromy s obvodom kmeňa väčším ako 40 cm s výnimkou ovocných stromov. Na každých 15 cm obvodu zdravého stromu musí byť zasadený jeden nový strom, výnimkou sú prestarnuté a choré stromy a stromy, ktoré musia byť vyrúbané kvôli novej výstavbe – vtedy je povinnosť nahradiť strom 1:1.

- 1.ACER campestre „Elsrijk“ – javor poľný
- 2.ACER campestre „Korinthosz“ – javor poľný
- 3.CELTIS australis – brestovec južný
- 4.CORYLUS colurna – lieska turecká
- 5.FRAXINUS excelsior „Diversifolia“ – jaseň štíhly
- 6.FRAXINUS ornus „Obelisk“ – jaseň mannový
- 7.GINKGO biloba „Autumn Gold“ – ginko dvojlaločné
- 8.GINKGO biloba „Lakeview“ – ginko dvojlaločné
- 9.GINKGO biloba „Tremonia“ – ginko dvojlaločné
- 10.GLEDITSIA triacanthos „Skyline“ – gledičia trojtŕňová
- 11.PLATANUS acerifolia „Tremonia“ – platan javorolistý
- 12.PLATANUS orientalis „Minaret“ – platan východný
- 13.PYRUS calleryana „Chanticleer“ – hruška Calleryova
- 14.PYRUS calleryana „Aristocrat“ – hruška Aristocrat
- 15.ULMUS „New Horizon“ – brest New Horizon
- 16.ULMUS „Regal“ – brest Regal

Schönbrunn

VIEDENSKÝ PRATER

7. apríla 1766, keď cisár Jozef II. dával verejnosti do užívania najväčší viedenský park Prater s rozlohou 6 km² na ploche bývalých dunajských luhov, pôvodne slúžiaci ako lovecká zvernica pre šľachtu, povedal: „Dávame na známosť, že Jeho Cisárska Výsosť sa z tých najlepších pohnútok vo vzťahu k verejnosti rozhodla a nariaďuje, že do budúcnosti a odtiaľ počas celého roka a každú hodinu v roku sa môže každý prechádzať, jazdiť na koni, na koči, a to nielen na hlavnej aleji, ale na všetkých bočných alejach, lúkach a miestach (príliš neprehľadné miesta sú z dôvodu nebezpečenstva zneužitia vyňaté). Nikomu nemôže byť zakázané hrať sa s loptou, kuželkami alebo iné dovolené hry a zábavy s tým, že tieto nebudú pohoršovať verejnosť a jej pobyt znepríjemňovať.“

FLORENTSKÁ CHARTA

– jej návrh Medzinárodného výboru pre historické záhrady ICOMOS-IFLA zaregistroval 15. decembra 1982 ICOMOS ako doplnok k Benátskej charte v tejto špecifickej oblasti. V čl. 2 Florentskej charty sa píše:

„Historická záhrada je architektonické dielo, ktoré pozostáva najmä z rastlín, teda živého organizmu, ktorý podlieha skaze a je obnoviteľný. Jeho vzhľad je výsledkom neustáleho procesu podliehajúceho zmene ročných období, prirodzeným vývinom a rozkladom na jednej strane a vôľou a zručnosťou umelcov na strane druhej, ktorí si kladú za cieľ tento stav trvalo udržať.“

80. VÝROČIE
NARODENIA

VINCENT ŠIKULA

Veľký rozprávač s dušou

Vincent Šikula sa narodil v dedine Dubová pod Malými Karpatmi do početnej rodiny. Mal až jedenásť súrodencov. Otec hrával v dychovke na klarinete a k hudbe viedol aj deti. V roku 1948 sa rodičia rozhodli dať talentovaného Vinca do kláštora rehole Societas Verbi Divini v Nitre. Tak sa dvanásťročný Vinco dostal z veselej rodiny do prostredia s tvrdou disciplínou. Začiatkom päťdesiatych rokov sa však prudko zmenila politická situácia a komunisti kláštory pozatvárali. Vinca posadili samého na vlak domov. Neskôr o tejto púti rád rozprával priateľom. Vyzeralo to tak, akoby si pamätal každý krok, ktorý vtedy urobil. S predstavenými zrušeného kláštora sa snažil udržiavať stále kontakt. Posielal im listy až dovtedy, kým ho nepožiadali, aby im už viac nepísal.

Spisovateľ so svojou dcérou Veronikou v roku 1987

Po absolvovaní konzervatória v roku 1959 chcel študovať hru na lesný roh, ale aj keď urobil skúšky, neprijali ho. Ani na žurnalistiku. Všade sa s ním v záznamoch niesla jeho kláštorná minulosť. Po skončení povinnej základnej vojenskej služby sa vrátil do modranskej Ludovej školy umenia, tentoraz ako učiteľ. V šesťdesiatych rokoch sa politická situácia začala uvoľňovať. Vychádzali literárne časopisy Mladá tvorba a Kultúrny život a Šikulovi sa otvoril priestor na publikovanie. Debutoval v roku 1964 zbierkou krátkych próz Na koncertoch

sa netlieska. Opísal v nej svoje osobné zážitky z vojenskej služby. V tom istom roku vydal ešte knihu Možno si postavím bungalov.

Do literatúry vrátil obyčajného človeka s jeho základnými ľudskými pocitmi, túžbami i trápeniami, ktoré boli v päťdesiatych rokoch prekryté zideologizovaným pohľadom na život. Mal vynikajúci rozprávačský štýl, bol majstrom dialógu a čitateľov dokázal očariť svojím láskavým humorom. V jeho knihách, samozrejme, nechýbala hudba. Dokonca i jednotlivé slová štylizoval tak, akoby udávali rytmus.

Vincent Šikula

Ako včelár v Hamišťle, okolo r. 1970

Netušil, že raz z neho bude spisovateľ.

V jeho živote hrala dôležitú úlohu hudba.

„Áno, mojou hlavnou témou je téma domova. Vlastne stále píšem o domove. Niekomu by sa mohlo zdať, že mi táto jediná téma zväzuje ruky, no ja tvrdím, že je to opačne.“

hudobníka

Z filmu Lalie poľné, ktorý bol natočený podľa Šikulovej novely Nie je na každom vršku hostinec

Jeho rozprávačské umenie sa prenieslo aj do novely S Rozarkou (1966), ktorá sa rádi k najcennejším prózám šesťdesiatych rokov. Dostal za ňu medzinárodné ocenenie celosvetového združenia spisovateľov PEN klubu. V rovnakom roku publikoval novelu Nebýva na každom vršku hostinec, podľa ktorej napísal pre Ela Havettu scenár k filmu Lalie poľné. V rokoch 1967 – 1968 pracoval ako redaktor v časopise Romboid, v rokoch 1969 – 1973 bol dramaturgom v Slovenskej filmovej tvorbe. Od roku 1973 pracoval ako redaktor vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ, v rokoch 1994 – 1999 bol predsedom Spolku slovenských spisovateľov. Až do svojej smrti aktívne písal. Zomrel 16. júna 2001 v Modre.

Nad Modrou, medzi vinohradmi, leží Hamršíl. Osamelý kamenný dom z 20. rokov, pre Vincenta Šikulu centrum jeho sveta, odkedy ho kúpil v roku 1962. O hostí tu nikdy nebola núdza, v okolí bola pomerne veľká umelecká komunita. Spisovateľ Milan Ferko, výtvarník Štefan Cpin, maliar Jozef Ilečko, ateliér tam mal Michal Studený, Marián Polonský, chodieval tam filmár Elo Havetta či básnik Jozef Mihalkovič. S priateľmi zvykli debatovať v záhrade, až sa z toho vykluli niekoľkodňové stretávania, ktoré nazývali „sympóziom“. Bolo to pre všetkých prínosné obdobie. ■

Spracovala Martina Viglašská

Zdroje:

<http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/vincent-sikula>

<http://kultura.sme.sk/c/5514579/miesta-literatury-modra-vincenta-sikulu.html#ixzz4P8K4WZyC>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Vincent_%C5%A0ikula

<http://www.sme.sk/c/4124311/velky-rozpravac-s-dusou-hudobnika.html#ixzz4OxZvTJ2L>

Anjel - Šikula vo filme Ela Havetta Slávnosť v botanickej záhrade

TVORBA

Próza pre dospelých

- 1964 – Na koncertoch sa netlieska, poviedky z vojenského života
- 1964 – Možno si postavím bungalow, poviedky
- 1966 – S Rozarkou, novela o mentálne zaostalej dievčine
- 1966 – Nebýva na každom vršku hostinec
- 1968 – Povetrie, poviedky
- 1976 – Majstri, román, 1. diel trilógie
- 1977 – Muškát, román, 2. diel trilógie
- 1978 – Vlha, novela
- 1979 – Vilma, román, 3. diel trilógie
- 1980 – Liesky, poetická novela zo študentských čias, zasadená do obdobia autorovho pôsobenia v Ivanke
- 1981 – Vojak, novela
- 1983 – Matej, román o Matejovi Hrebendovi
- 1983 – Nokturná, kniha úvah, autorských vyznaní, rozhovorov a literárnych portrétov
- 1987 – Heroické etudy pre kone, poviedky
- 1990 – Pastierska kapsička, poviedky
- 1991 – Ornament, román
- 1994 – Póštny menuet, poviedky
- 1995 – Veterná ružica, román, pokračovanie románu Ornament
- 2000 – Anjel Gabriela, román
- 2001 – Udri pastiera, z pozostalosti. Edične pripravil E. Charous.
- 2002 – Tam, kde sa cesta skrúca.
 1. časť autorových pamätí
- 2003 – Požehnaná taktovka.
 2. časť pamätí

Poézia pre dospelých

- 1983 – Z domu na kopci, zbierka básní
- 1993 – Zo zanedbanej záhrady, zbierka básní
- 1998 – Bubeník september, zbierka básní
- 2003 – Za odchodom orgovánu. Z pozostalosti

Próza pre deti

- 1965 – Pán horár má za klobúkom mydleničku
- 1966 – Prázdniny so strýcom Rafaelom
- 1978 – Ďuro, pozdrav Ďura
- 1981 – Vajičko sliedky liliputánky
- 1984 – O múdrom kohútikovi
- 1996 – Rozprávky a rozprávania (Augustín a zvon)
- 1997 – Medardove rozprávky
- 2000 – Vladko a pes
- 2001 – Vincúrko

Scenáre

- 1972 – Lalie poľné
Zuzanka Hrašková, televízny film podľa balady P. O. Hviezdoslava. Réžia O. Krivánek.
- 1980 – Otec ma zderie tak či tak, celovečerný film nakrútený podľa knižky Prázdniny so strýcom Rafaelom, scenár Igor Rusnák, réžia O. Krivánek

Vincent Šikula (1936 - 2001) war ein slowakischer Dichter, Schriftsteller, Kinder- und Jugendbuchautor, Publizist, Dramaturg und Musiker. Zugleich war er Redaktor der Zeitschrift Romboid und des Verlags Slovenský spisovateľ. In der slowakischen Filmkunst betätigte er sich als Dramaturg. Er ist außerdem Autor mehrerer Sammlungen von Erzählungen. In seiner Romantrilogie widmet er sich dem Thema Heimat zur Zeit des Zweiten Weltkrieges und nach der Befreiung. Anhand der Schicksale der Hauptfiguren möchte er beweisen, dass sich auch unbekannte und unbedeutende Menschen am Lauf der Geschichte beteiligen können. Šikula ist auch der Autor einiger Kinderbücher. Obwohl sich sein künstlerisches Talent am meisten in der Prosa und Poesie äußert, hat er sich sein ganzes Leben lang mit Musik beschäftigt, seiner dritten Leidenschaft. Die autobiografischen Texte „Tam, kde sa cesta skrúca“ und „Požehnaná taktovka“ stellte Šikulas Ehefrau Anna Blahová aus dem Nachlass zusammen. Sie beinhalten Skizzen, Erinnerungen, Porträts von Freunden, Anmerkungen über das Schreiben, Nekrologe, Jubiläumsartikel und Tagebucheintragen.

(Vgl. Wikipedia)

Zoltán Meško (vľavo) s Dadom Nagyom počas prezentácie

V bratislavskom Panta Rhei som sa v októbri tento rok stretol so svojim bývalým asistentom, pedagógom z čias môjho štúdia na Lekárskej fakulte UK, teraz prof. Zoltánom G. Meškom, M. D., na prezentácii jeho novej a zaujímavej knihy Vyznanie emigranta.

Málokto na Slovensku vie, že prof. Meško, M. D., má levi podiel na založení moderného detského kardiocentra v Bratislave, na ktoré sa mu podarilo obstaráť dva a pol milióna dolárov. Tento grant bol použitý na vyškolenie moderného tímu kardiológov, chirurgov, ako i anesteziológov a sestier, a na zakúpenie modernej technológie pre jednotlivé špecializácie. Dva roky prichádzali z Bostonskej nemocnice špičkoví špecialisti pod vedením Dr. Johna Mayera, lekári i sestry, aby v Bratislave vyškolili prvotriedny tím v detskej kardiológii a kardiouchirurgii. Niektorí lekári a sestry boli z Bratislavy recipročne na výcviku priamo v detskej nemocnici v Bostone. V roku 1992 sa tak otvorili brány moderného kardiocentra v Bratislave.

VYZNANIE EMIGRANTA

V knihe Vyznanie emigranta prof. Meško pútavo opisuje svoju dobrovoľnú cestu na Západ. Začala sa jeho poslednou dovolenkou v bývalej Juhoslávii, kde ho s celou rodinou zastihla smutná a zlovestná správa, že vojská Varšavskej zmluvy pod komandom Sovietskeho zväzu obsadili bývalé Československo. Novú životnú etapu začal v belehradskej nemocnici, pokračoval na univerzite v Tübingene a úspešný rozlet nadobudol na Univerzite J. Harvarda, kde mu na Lekárskej fakulte udelili dvojročné štipendium. Tu sa v úžasnom kolektíve bostonskej mekky vypracoval na špičkového

odborníka v oblasti invazívnej a neinvazívnej diagnostiky vrodených detských srdcových ochorení, ktoré potom ďalej rozvinul v detskom kardiocentre v meste Buffalo. Nakoniec prechádza do Brooklyn-Roslynu v New Yorku, kde pracuje v Nemocnici svätého Františka až do odchodu na dôchodok.

Jeho pohnutý, strastiplný život, naplnený štúdiom, maximálnou starostlivosťou o svojich malých pacientov, vernosťou Hippokratovej prisaha, zostane natrvalo zapísaný v zlatej knihe našich popredných slovenských lekárov. Prof. Zoltán G. Meško, M. D., okrem toho, že svojou húževnatou prácou šíril dobrú peveť slovenskej medicíny v zahraničí, tak aj významne pomohol svojimi bohatými odbornými skúsenosťami pri budovaní moderného detského kardiocentra pre vrodené srdcové chyby v Bratislave.

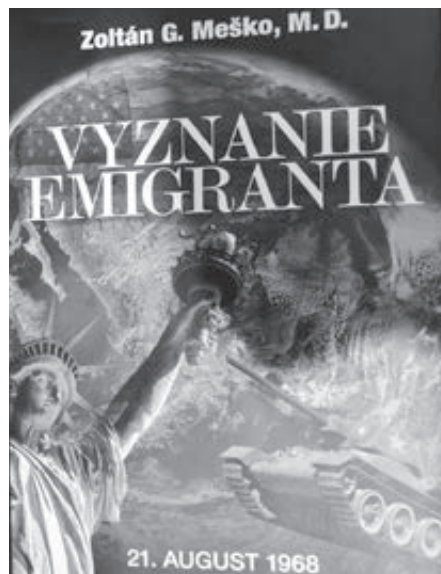
Svoje životné postoje najlepšie vystihol slovami: „Dobrý boj som bojoval, čistý štít som si zachoval a ostal som verný odkazu mojich drahých rodičov.“

Martin Jančuška

Pán Meško je pravidelným čitateľom nášho časopisu. Pohľady za ním putujú až za Veľkú mláku. Okrem toho, že pravidelne posielala aj finančný príspevok pre spolok, vždy, keď dostane Pohľady, sa ohlásí Vladovi Mlynárovi obsiahlym mailom, kde sa vyjadrí k celému obsahu časopisu.

K vydaniu jeho novej knihy srdečne blahoželáme.

Redakcia Pohľadov

Titulná strana novej knihy

DOMINIK HRUŠOVSKÝ ODIŠIEL K OTCOVI

Dňa 27. júla 2016 pod Nitrianskym hradom dotĺklo šlachetné srdce vzácného slovenského arcibiskupa Dominika Hrušovského.

Po dlhej vyčerpávajúcej chorobe, ktorú statočne a trpezlivo znášal, vždy s nádejou na Kristovo víťazstvo, ktorú vytrvalo prinášal každému, s kým prišiel do styku, nás navždy opustil.

Jeho ľubozvučná slovenčina, ktorú si priniesol z vlasti a jasne a presne nám ňou formuloval Pravdy svätého Pisma, nám znie ako Metodov zvon i teraz, keď si na neho spomíname. Arcibiskup Hrušovský patril i patrí k rodine najväčších arcibiskupov od čias sv. Cyrila a Metoda, akých zrodila naša slovenská zem.

Dlhé roky obetavo a starostlivo viedol Ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme, vychovával kňazov a rehoľníkov, staral sa o vydávanie náboženskej literatúry a dohliadal naň. Ako biskup všetkých Slovákov v zahraničí, starostlivý pastier ponavštevoval všetky krajiny, kde žili Slováci v Európe i za morom.

Prinášal nám živé Božie slovo, ale hlavne nádej, že všetko zlé sa raz pomíne. Nezabúdali ani na Slovákov doma a hoci takmer celý život prežil v zahraničí, nikdy nezabudol, kde je jeho slovenská vlasť.

Spomínam si na výklad modlitby Otčenáš počas exercícií v kláštore v Laxenburgu pri Viedni. Počas dvoch dní nám otváral hlčky a rozoberal každé slovo tejto na prvý pohľad jednoduchej modlitby. Úžasnej modlitby, ktorú často mechanicky odriekame a takto sa oberáme o jej sladké ovocie.

Precíznym štýlom jemu vlastným nám vysvetľoval večné Pravdy. Bol otvorený každej diskusii. Jeho zrak akoby presahoval hranice nami videneho. Už na začiatku osemdesiatych rokov minulého storočia začal pripravovať kňazov na výučbu teológie pre Slovensko. Nikto z nás vtedy neveril jeho intuitívnym víziám, že komunizmus raz padne.

Veľa sklamaní a bolesti mu pripravili doma na Slovensku práve tí, ku ktorým sa vrátil naďalej ohlasovať Božie slovo. Seneca mladší kedysi

povedal – Veritas premitur, non opprimitur (Pravdu možno potláčať, ale nie zničiť). Chcel o mnohom vydať svedectvo, stále to odkladal, nenapísal. Všetky krivdy statočne pretrpel, odpustil. Bol som osobným svedkom, akej veľkej obety bol schopný.

Málokto vie, že zorganizoval vybudovanie najmodernejšej tlačiarne kníh v strednej Európe. Mala stáť v Trnave a mala tlačíť knihy nielen v slovenčine, ale i pre vyše jedenásť okolitých štátov. Na toto grandiózne dielo ochotne vyzbierali peniaze rímski biskupi. Vlastní, od ktorých by to nikto nebol očakával, dielo prekazili. Statočný, vidiac krivdu, mal by hovoriť, ale niekedy je lepšie pomlčať. Boh aj tak všetko vidí. Dominikovi bola vzácnejšia poslušnosť. S neveriteľným pokojom pomlčal o všetkých krivdách.

Odišiel kňaz, ktorý keby sa bol narodil napr. vo Francúzsku a vydal sa na cestu do večnej vlasti, odprevádzal by ho celý národ. U nás na Slovensku si Slovenský rozhlas spomenul len krátkou správou a mnohí kresťania dodnes nevedia, akého syna zrodila naša slovenská zem.

Lúčim sa s Tebou, Dominik, za všetkých, ktorí ňa poznali. Doma i v zahraničí. Bol si nám dobrým pastierom. Viem, že budeš orodovať za nás u našej nebeskej Matky, ktorej si bol vždy príkladným a verným čiteľom. Predišiel si nás, ale stále si s nami tak ako Božie slovo, ktorým si nás po celý čas, čo sme boli s tebou, napájala a živil.

Martin Jančuška

Dominik Hrušovský

Edith Veith

40. ročník Oravského hudobného leta

Zaplnený interiér kostola na Slanickom ostrove počas jedného z koncertov

Foto: Milan Lackovič

Orava – svojrázny, nádherný kút Slovenska, nedotknutá príroda, starobylý hrad, írečtý folklór – keď túto panorámu ešte dokreslí a umocní trblietajúca sa hladina Oravskej priehrady, historický kostol na Slanickom ostrove umenia, ku ktorému jediná cesta vedie romantickou plavbou loďou, už nič nevyučuje možnosť spojiť niečo pekné s užitočným a premeniť myšlienku v skutok.

Prvé koncerty Oravského hudobného leta na Slanickom ostrove umenia sa uskutočnili 24. – 26. júna 1975, hlavným usporiadateľom bolo Mestské kultúrne stredisko v Trstenej s riaditeľom Miroslavom Dušanom Rybárom a sprostredkovateľom umelecká agentúra SLOVKONCERT Banská Bystrica. Na otváracích koncertoch sa prezentovali súbory Musica aeterna, Flauto dolce a Spevokol oravských učiteľov. Druhý ročník a nasledujúce sa s krátkym prerušením konali vždy dve posledné nedele v júni a dve prvé nedele v júli a neskoršie na začiatku turistického sezóny. Pri 10. ročníku sa OHL dostalo do európskeho kalendára koncertných podujatí. Od roku 1992 toto podujatie usporadúvajú mesto Námestovo a Dom kultúry v Námestove pod názvom Hudobné leto na Slanickom ostrove umenia, v skratke HL. Koncerty uvádzané počas všetkých ročníkov boli a sú vždy bohato navštevované a vypredané, vystriedala sa na nich plejáda významných vokálnych umelcov, inštrumentalistov, hudobných telies, slovenských, českých, ako i zo širokého zahraničia.

Otvárací koncert jubilejného 40. ročníka Hudobného leta na Slanickom ostrove (3. júla 2016) uviedol doma a v zahraničí uznávaný tenorista Miroslav Dvorský, sólista Opery SND, a klavírneho partu sa excelentne zhostil popredný koncertný pianista prof. Daniel Buranovský. Skladby slovenských i svetových skladateľov dramaturgicky vhodne dopĺňala poézia, ktorú veľmi emotívne a precízne predniesol Jozef Šimonovič, ladila s hudobnými skladbami, ako aj s prostredím. Na ďalších koncertoch sa prezentoval husľový virtuóz prof. Peter Michalica so svojimi žiakmi a dramaturgia podujatia dala príležitosť aj mladým perspektívnym umelcom oravského regiónu. Za dlhoročnú obetavú prácu a udržanie festivalu patrí poďakovanie mestu Námestovo, v súčasnosti jeho primátorovi Ing. Jánovi Kaderovi a riaditeľke Domu kultúry v Námestove Bc. Eve Mušákovéj, ako i všetkým ďalším spoluorganizátorom a obetavým jednotlivcom. Spoločným prianím nás, milovníkov klasickej hudby, je, aby sa tento úspešný, dlhodobo etablovaný

festival v tomto výnimočnom prostredí dožil aj nasledujúcich jubilejných ročníkov, a tak kultúrne a umelecky povzniesol Oravu.

Zo spomienok, podnetov a myšlienok zainteresovaných:

Miroslav Dvorský – čestný prezident festivalu Hudobného leta na Slanickom ostrove umenia: „HL má už veľkú tradíciu. Nevieť si ani predstaviť, že by mal prejsť rok bez tohto krásneho hudobného sviatku v Námestove, ktorý povznáša celú oblasť Oravy a návštevníkom prináša neopakovateľný zážitok. Dostávajú tu možnosť prezentovať sa mladí interpreti, ako aj renomovaní umelci rôznych žánrov. Slanický ostrov umenia je mimoriadne krásne a sugestívne miesto na uvádzanie koncertov, hudobné diela sú umocnené neopakovateľnou atmosférou interiéru barokovo-klasicistického kostola a nadobúdajú ešte vznešenejši a hlbší význam. Hudobné leto na Slanickom ostrove si zaslúži v plnej miere pozornosť širokej verejnosti a podporu aj finančne silných partnerov, aby festival mohol aj naďalej prinášať do tohto krásneho kraja umenie, ktoré bude ľudí povznášať a robiť ich lepšími.“

Miroslav Dušan Rybár – bývalý riaditeľ MKS Trstena

„Príprava a zrod festivalu OHL boli v tých časoch veľmi zložité, pretože koncerty sa mali konať v kostole, hoci už nevysvätenom, no na tie časy to aj tak bolo veľmi odvážne. Každý nový projekt sa musel dávať schvaľovať nadriadeným orgánom. Z dlhých, únavných rokovaní si pamätám námietku: To chceš volať ľudí do kostola medzi tých svätých? Ale podarilo sa, všemožným presvedčaním, vecným zdôvodnením a ako hlavný argument zabralo rozšírenie Letných mierových slávností. Funkcionári a ani tí, čo schvaľovali podujatie, na koncertoch neboli a nepoznali ani atmosféru kostola, tak som ich zámerne pozval aspoň na tzv. vyhodnotenie akcie. Pri povznesenej a dobrej nálade tiekla Moskovská vodka, gruzínsky koňak, pri ohníku sa na Slanickom ostrove opekali ryby, a tak sa upieklo i povolenie na usporiadanie ďalších ročníkov. Napriek rizikám, ktoré s prípravou takého podujatia vo vtedajšej situácii súviseli, mi aktívny vzťah k hudbe a snaha obohatiť a rozšíriť kultúru v tomto regióne, nedovoľovali poľaviť a prospešnú vec doviest až do konca.“

Prof. Daniel Buranovský – prorektor VŠMU Bratislava:

„Príležitosť pravidelne koncertovať uprostred Oravskej priehrady na Slanickom ostrove umenia je pre mňa zaväzujúca. Presvedčiť publikum o svojej oddanosti umeniu a hudobným ideám je vzrušujúce – vychutnávať a spoluvytvárať to krásne napätie medzi autorom

hudby a publikom. Špecifické prostredie kostola s krásnymi výtvarnými artefaktmi a skvelou akustikou vytvára neobyčajnú duchovnú atmosféru, považujem to za vzácné. Želám festivalu vynikajúcich umelcov, študijných sponzorov, oddanému publikum a veľa úspechov a nadšenia organizátorom.“

Mgr. Viera Chalupková – dramaturgička Hudobného centra Bratislava:

„Dramaturgia koncertov sa orientuje na komorný žáner, pričom uprednostňuje nástroje, ktoré sú stabilné voči výkyvom teploty a vlhkosti vzduchu. Nezabúdame na prezentáciu vynikajúcej slovenskej vokálnej školy, pozývame tak spevákov s medzinárodným renomé, ako aj nastupujúcu perspektívnu mladú generáciu. V posledných rokoch sme programovú štruktúru obohatili aj o mladých interpretov, ktorí pochádzajú a pôsobia v oravskom regióne. Rozhodne by ma potešilo vytvoriť širší priestor pre túto letnú, nepochybne poslucháčsky atraktívnu a v ostatnom čase väčšmi návštevníkmi vyhľadávanú a navštevovanú aktivitu, snáď mierne aj zvýšiť počet koncertov pri zachovaní alebo aj zvýšení jej spoločensko-umeleckej úrovne.“

Bc. Eva Mušáková – riaditeľka Domu kultúry v Námestove:

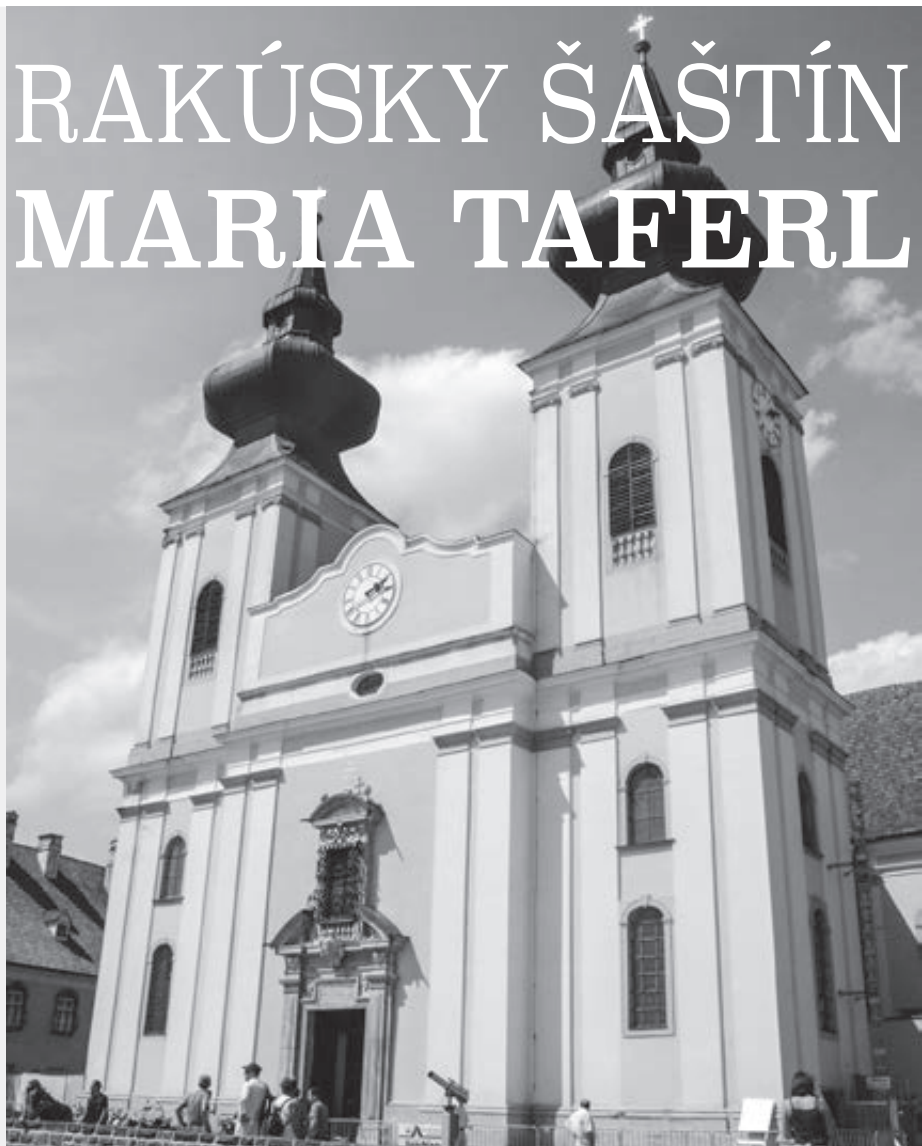
„Spomínam si, ako vznikol festival, aj na základateľov. V tomto chráme pri príležitosti návštevy Mgr. Edith Veith-Mistikovej, v tom čase vedúca koncertného oddelenia SLOVKONCERTU v Banskej Bystrici, vyslovila pamätné slová: –Tu by znela baroková a dobová hudba, je to prekrásne umelecké a historické prostredie. –Myšlienka ihneď zaujala vtedajšieho riaditeľa Mestského kultúrneho strediska v Trstenej Miroslava Dušana Rybára a začal ju premieňať na skutočnosť. Tak títo dvaja hudobní nadšenci položili základy festivalu OHL MKS Trstena ich organizovalo pätnásť rokov a po odchode riaditeľa do dôchodku sa hlavnými usporiadateľmi stali mesto Námestovo, v tom čase ho zastupoval primátor Ivan Krušínský, a Dom kultúry v Námestove s tímom pracovníkov pod mojim vedením. Spolusporiadateľ je Oravská galéria v Dolnom Kubíne v zastúpení riaditeľky PhDr. Evy Luptákovéj a jej zástupcu Stanislava Bodoríka. Garantom dramaturgie je Hudobné centrum Bratislava, konkrétne Mgr. Viera Chalupková, a Štátny komorný orchester Žilina v zastúpení PhDr. Eleny Filippi. Status čestného prezidenta prijal maestro Miroslav Dvorský. Týmto by som sa chcela poďakovať už spomínaným a aj všetkým ostatným zainteresovaným kultúrnym pracovníkom a inštitúciám za účinnú a obetavú pomoc a podporu. Verím, že spoločnými silami a úsilím pripraví ďalšie ročníky pre radosť a kultúrne obohatenie nielen Oravy, ale aj nás všetkých.“ ■

Jana Gregor-Rogler

Písal sa rok 1633. Januárový mráz nabielo sfarbil konáre stromov hustého Viedenského lesa. Obecný pastier Tomáš Pachmann sa vybral pohľadať drevo na kúrenie na kopiec, ktorému sa hovorilo Taferlberg. Keď zbadal takmer vyschnutý dub, zdvihol sekeru, aby strom zoťal. No sekera sa mu dvakrát vyšmykla, pričom strom vôbec nepoškodila, ale Tomášovi zranila nohy. Náhle si sadol na zem a na kmeni duba uvidel tabuľku a na nej pripevnený kríž. Zranený sa horlivo hodil na kolená a začal prosiť pána Boha o odpustenie. V tej chvíli mu prestali rany krváčať, dokonca bez pomoci, vlastnými silami sa vrátil domov a rany sa zacelili. Správu o jeho zázračnom vyliečení sa dopyčul aj richtár malej dedinky Kleinkrumm-nussbaum Alexander Schinnagel, ktorého trápili pochmúrne myšlienky na samovraždu. Šiel sa na to miesto pomodliť, keď zrazu počul hlas. Kázal mu, aby vyschnutý kríž vymenil za sošku piety – Sedembolestnej Panny Márie, ktorú má doma na svojom oltárik. Aj tak urobil a jeho stav sa zlepšil, opäť sa začal tešiť zo života. V roku 1658 boli zaznamenané na tom mieste zvláštne svetelné javy, ľudia o nich rozprávali ako o zjaveniach anjelov. Napokon sa začali aj listy na suchom dube zelenáť a uzdravených ľudí, ktorí s pokorou prichádzali pomodliť sa k Márii Taferl, ako tomuto miestu začali hovoriť, bolo čoraz viac.

Úrady v passauskom biskupstve roky preverovali svedectvá veriacich. Vypočuli si 51 svedkov, ktorí pod prísahou opisovali zázračné uzdravenia a zjavenia. Protokoly sa dodnes zachovali. Výsledkom bolo povolenie výstavby pútnického kostola okolo duba. Bola to veľká udalosť, keď na sv. Jozefa 19. marca 1660, v čase po tridsaťročnej vojne, odsľúžili na tom mieste prvé sväté omše. V ten deň sa ich konalo hneď osem a zúčastnilo sa na nich okolo tisíc pútnikov.

RAKÚSKY ŠAŠTÍN MARIA TA FERL

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Maria Taferl - Bazilika Sedembolestnej Panny Márie

Stavba pútnického kostola

V apríli toho istého roka položili základný kameň kostola a stavba do jej dokončenia trvala až vyše 60 rokov, pretože v tom období zúrilo mor, hrozilo nebezpečenstvo Turkov a ani milodary pútnikov nestačili. Ale nakoniec sa našli viacerí dobrodinci, ktorí prispeli financiami. Majster celkom pôvodného návrhu stavby je neznámy. Realizovať ho začal vedúci stavebný majster Dolnorakúšan Georg Gerstenbrand a po ňom v stavbe pokračoval Talian Carlo Lurago. Barokový majster Lurago bol najskôr zamestnaný prestavbou domu v nemeckom Passau. Slávu mu priniesli sakrálné stavby v Prahe, najznámejšia z nich Klementinum, ale aj kostol na Svätej Hore v Příbrame. Kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie a sv. Ignáca v Českom meste Klatovy sa štýlom podobá Maria Taferl, keď sa pozrieme na ich fasády, hlavný vchod a veže. V roku 1673 bola ale zmluva s Luragom zrušená, lebo nebolo možné zaplatiť výšku jeho honorárov. Dokončením pútnického kostola bol poverený Jakob Prandtauer pochádzajúci z Tirolska. Prácu tohto majstra môžeme obdivovať na jeho životnom diele v benediktínskom kláštore Melku neďaleko Maria Taferl. Svoje umenie zvečnil aj na stavbe romantického pútnického kostolíka Christkindl pri meste Steyer. Jakob Prandtauer doplnil kostol v Maria Taferl kupolou. Z posledného obdobia výstavby pochádza aj nadstavba farského dvora na západnej strane kostola. Je to monumentálna stavba, ktorá je taká široká, ako je dlhý celý kostol. V dôsledku dlhoročnej výstavby Maria Taferl bolo treba niektoré časti už aj obnoviť.

Interiér baziliky

Nasledovala nádherná výzdoba stropnej klenby freskami maliara Antonia Beduzziho z talianskej Bologne a jeho spolupracovníkov. Beduzzi pracoval až do svojej smrti ako maliar, architekt a divadelný inžinier vo Viedni. Vytvoril aj fresky v kláštore v Melku. V Maria Taferl umiestnil uprostred majstrovskej ilúzie kupoly a klenieb oslavu sv. Jozefa, okolo ktorého sa vznášajú anjeli obsypávajúci ho ružami. V oblúkoch okolo fresky iluzionisticky oddelenej pásmi mramoru sú znázornené scény zo života tohto svätca. Pod centrálnu kupolu Beduzzi zvolil ako motív korunovanie Panny Márie Svätou Trojicou. Na všetkých výjavoch sa prelínajú odtiene krémovej, hnedej, zlatistej a staroružovej farby.

Votívne obrázky na stene vo veži

Freska zjavenia anjelov pri dube

Detail na dverách baziliky

Konečne nadišiel deň slávnostnej vysviacky pútnického kostola Maria Taferl 29. apríla 1724. Dedinka patrila vtedy ešte pod biskupstvo Passau, teda biskup Lamberg prišiel z Bavorska. Bola to veľká slávnosť, aj keď hlavný oltár bol dokončený až o štrnásť rokov neskôr.

Soška Panny Márie – srdce Maria Taferl

Hlavný oltár vyzdobil zlatník Johann Peter Schwendtner z Passau. Soška Sedembolestnej Panny Márie držiacej v náručí svojho ukrižovaného syna bola umiestnená na dube a tvorila centrálnu časť oltára. V decembri 1755 celý oltárny priestor zničil oheň. Po tejto smutnej udalosti nahradil pôvodný zhorený dub železný strom. Kováčski majstri vytepalí reliéf kóry a zamaľovali kmeň na hnedo ako spomienku na originál. Znie to kuriózne, ale teraz ho už oheň nezničí. Dodnes je zakomponovaný v strede oltára a chráni zrenovovanú 38-centimetrovú sošku Sedembolestnej Panny Márie, z originálu sú v nej len nepatrné kúsky, predsa je srdcom pútnického miesta Maria Taferl.

Ďalšiu škodu priniesol rok 1810, keď podľa cisárskeho nariadenia počas napoleonských vojen museli odstrániť z hlavného oltára všetky strieborné ozdoby. Aspoň že sa v roku 1811 zasa časť ozdôb – takisto podľa cisárskeho nariadenia – vrátila späť a oltár obnovili.

52 omší denne

Pútnictvo sa rozšírilo veľmi rýchlo, niekedy bolo treba pre veriacich naraz až 25 kňazov. V roku 100. výročia od polozenia základného kameňa sa v Maria Taferl konalo 700 procesií a 19 000 svätých omší. To je dnes pre nás neuveriteľné množstvo, keď to vydelíme počtom dní v roku, vychádza nám priemerne 52 omší denne. Maria Taferl sa tak stalo najvýznamnejším pútnickým miestom Dolného Rakúska a po Mariazeli druhým najvýznamnejším pútnickým miestom Rakúska. O obľúbenosti

svedčia zápisy o vyslyšaní prosieb pútnikov a s vďačnosťou zhotovené votívne dary uchovávané v pokladnici pútnického miesta.

Za panovania cisára Jozefa II., syna Márie Terézie, bolo zakázané chodiť na púte do Maria Taferl. Neskôr bol kostol povýšený na faru a pridelený k diecéze St. Pölten, teda už nepatril pod Passau. Na oslavu 200. výročia od polozenia základného kameňa v roku 1860 prišlo do Maria Taferl už len 200 000 pútnikov. Ale v 20. storočí pútnické miesto opäť ožilo. Následník trónu František Ferdinand chodil pravidelne na púte do Maria Taferl, keď sa práve zdržiaval na neďalekom zámku Artstetten. Na vitrážach okien kostola je zvečnený, ako sa modlí spolu so svojou manželkou Žofiou Chotkovou. No plánovanú rekonštrukciu už nestihol, pretože ho v roku 1914 v Sarajeve spolu s manželkou zastrelil atentátnik. Celková renovácia chrámu bola ukončená až o takmer 100 rokov neskôr.

Povýšenie na baziliku minor

15. decembra 1947 prepožičal pápež Pius XII. Maria Taferl titul bazilika minor. Týmto povýšením z pútnického a farského kostola sa Maria Taferl dostáva pod osobitnú ochranu pápeža a zaraďuje sa medzi významné chrámy vo svete.

Od otvorenia hraníc v roku 1989 putuje do Maria Taferl aj čoraz viac pútnikov zo Slovenska. Prispievajú tým k počtu pútnikov do 300 000 ročne, ktorí v súčasnosti navštívia toto malé pútnické mestečko s 850 obyvateľmi. Prichádzajú pohodlne autobusom, alebo od určitých úsekov pešo, pre mnohých je to zastávka na púti až do Santiaga de Compostela. Tu v Maria Taferl sa pomodlia, zapália sviečku v kaplnke na to určenej alebo sa umyjú vodou, ktorej sa oddávna pripisovali zázračné liečivé účinky pri problémoch s očami. Pre Slovákov je bazilika blízka tým, že je zasvätená Panne Márii, patrónke Slovenska, a preto ju mnohí krajanovia nazývajú slovenský Šaštín. ■

Rakúsky cisár Karol I. s manželkou Žofiou na vitráži

Soška Sedembolestnej Panny Márie na hlavnom oltári

Milé detičky,

tuším sme sa stretli nedávno v spolku na divadelnom predstavení. Áno, spolu sme si spievali pesničku o jesennom panáčikovi. O tom, čo má očká gaštanové. Už vtedy pri vyslovení slova gaštan sa mi v ústach zbierali slinky. Spomenula som si totiž na tie chutné, jedlé gaštanky. U nás doma sú doslova „varené-pečené“. Mňam. Tieto sladké a veľmi zdravé lahôdky sa kedysi jedávali oveľa viac ako dnes. A predstavte si, kedysi sa používali dokonca aj ako platidlo. Verili by ste, že gaštanové stromy patria medzi najstaršie stromy na Zemi? Už pred viac ako 2000 rokmi sa rozšírili z Ázie do Európy a pestovali ich už aj starí Gréci a Rimanovia. Sú to úžasní siláci, ktorí dokážu uniesť rok čo rok až 150 kilogramov malých i veľkých gaštanov. Našťastie, lebo aká by to len bola jeseň bez gaštanov? A aké by boli dlhé jesenné večery bez pekných gaštanových rozprávok, ako je táto od Hany Zelinovej?

Navodte si doma pri jej čítaní príjemnú jesennú atmosféru s vôňou pečených gaštanov. A ak nám po prečítaní rozprávочки pošlete do redakcie váš pekný gaštanový obrázok alebo vlastnoručne zhotoveného jesenného gaštanového panáčika, bohato vás odmeníme plným mešcom gaštanov.

Vaša Ela

Milí malí i veľkí čitatelia,

ešte nedávno sme sa čudovali z dlhého a neprimerane teplého nástupu jesene, teraz nariekame nad nemilosrdným chladom sychravých nevlúdnych dní. Pozitívom pre nás je, že práve tieto sychravé dni sú – okrem iného – zárukou, že v spolku SOVA bude zase plno. Plno detí i dospelých, plno smiechu a plno zábavy, nech je vonku akokoľvek upršané, pochmúrne a smutné.

Spolok SOVA sme tento školský rok znovu tak trochu omladili. Už v septembri na prvých hodinách hravej slovenčiny sa ukázalo, že malíčkových detičiek je stále viac a viac. Pani učiteľka Cecília Kersch mala naozaj plné ruky práce. Rozmýšľali sme nad tým, či deti nerozdeliť na dve skupiny podľa veku, ako si to želali niektorí rodičia. Nie všetkým sa ale dá vyhovieť. A vzhľadom na to, že mnohí súrodenci a kamaráti by takto boli rozdelení a niektorým mamičkám by tým vznikli určité organizačné a časové problémy, rozhodli sme sa napokon ponechať deti v jednej spoločnej skupine. Podarilo sa nám nájsť aj pedagogickú posilu, takže od septembra sa deti môžu po slovensky učiť, spievať a hrať okrem Cilky aj s novou pani učiteľkou, Lindou Erbek.

Aj v skupine školákov máme nové mladé prírastky. Sú to jednak nové deti, ktoré sa po slovensky chcú naučiť hovoriť, ale aj písať a čítať. A je to aj nová mladá pani učiteľka Simona Kajtaz, ktorá vyštudovala slovenčinu na UNI vo Viedni.

Každá z našich učiteliek slovenčiny sa svojmu „remeslu“ venuje veľmi vzorne. A hoci si niektorí rodičia predstavujú rýchlejšie napredovanie v slovenskej výslovnosti, gramatike či slovnej zásobe, treba si uvedomiť, že za pár hodín vyučovania po dve soboty v mesiaci nedokáže nikto urobiť zázraky. Hlavná úloha v rozvoji slovenčiny zostáva teda na vašich pleciach, milí rodičia.

Spolok SOVA prispieva svojimi aktivitami k tomu, aby sa deti a celé rodiny spoznali, spriatelili, zažili pekné spoločné chvíle v spolku alebo mimo neho.

Jednou z takýchto „stmeľovacích“ aktivít bol aj septembrový výlet do hlavného mesta Slovenska. Do posledného miesta zaplnený autobus nás dovezol najskôr na Devín, kde sme si prezreli hradný vrch. Po ceste k múzeu si deti mohli vyskúšať šermovanie so skoro naozajstným mečom, zahrať si drevené koly, obdivovať remeslo starých kožiarov a rodičia sa nechali presvedčiť o kvalite výborného devínskeho ríbezľového vína. Z hradu sa nám naskytl krásny pohľad na obidve vodné krásavice Dunaj a Moravu,

Malí i veľkí vyletníci

osvetlené horúcim slnkom. Naša cesta pokračovala plavbou po Dunaji do centra Bratislavy. Na nábreží Dunaja v osobnom prístave nás už čakal autobus, ktorým sme sa presunuli na druhú stranu Dunaja, do Sadu Janka Kráľa. Tam sa niektorí malí šikovníci stihli vyjašiť na detskom ihrisku. No a v divadle Aréna sme potom napäto očakávali začiatok divadelného predstavenia **Popoluška**. Pravdupovediac, strohý text na letáčku divadla Aréna „Kde bolo, tam bolo, žila raz jedna Popoluška, jej dve škaredé sestry Žavota, Emerencia a zlá Macocha. Popoluška sa musí starať o celú rodinu - upratovať, umývať riad

SOVA na výlete v Bratislave

Z predstavenia
o Lienke Kikilienke

a variť... a ako to už v rozprávkach býva, zlo je potrestané a víťazí nad ním láska a dobro“ sa mi nezdaľ nijako mimoriadny. Ale keď na scénu ako škaredé sestry Emerencia a Žavota vyšli Marián Labuda mladší a Gabriel Tóth, všetko bolo jasné. Smiechu nebolo konca kraja. Musím sa priznať, takéto nezvyčajné spracovanie rozprávky v podaní len troch hercov a jednej herečky – samozrejme Popolušky, som ešte nezažila. Deti ale rýchlo pochopili slovenský „Schmeh“ a z predstavenia boli nadšené.

Deti s napätím očakávajú,
ako bude príbeh pokračovať

Ďalší mesiac nám priniesol ďalšiu peknú rozprávku, divadelné predstavenie **Babička z vajička** na motívy knihy Ivy Procházkovej Eliáš a babička z vajička. Pezinské divadlo PIKI svoju najnovšiu divadelnú lahôdku pre deti i dospelých propaguje ako vždy, veľmi originálne, slovami:

Načo vám je mamička, princezná a otecko na hranie, keď na vás nemajú čas. A niekedy vás hnevajú tak, že človek by vyskočil z kože. A ešte k tomu nemajú rodičov, a teda ani vy starých rodičov. Basta fidli, staré vidly, chmuľo - trulo, smradľavá noha, počúrané strašidlo, už

Divadlo PIKI

Fotografie: Elena Mandik

mám toho dosť! Najvyšší čas, aby sa stal nejaký zázrak! Zlatá rybka, Aladinova zázračná lampa, čarovné zrkadlo?

Ale nie. Vajičko. Obyčajné, malé vajičko.

Herci divadla PIKI vedia skutočne robiť zázraky. Presvedčili nás o tom už mnohokrát na všetkých svojich poučných, veľmi netypických, do detailu premyslených a vynikajúco humorne spracovaných divadelných vystúpeniach.

Divadlo PIKI hralo vo Viedni počas existencie spolku SOVA už všetky svoje divadelné opusy. Niektoré dokonca i dvakrát. A je úžasné stretnúť po rokoch v spolku mamičky so svojimi už postaršími ratolesťami, ktoré si na divadlo PIKI prídu do spolku s láskou zaspomínať...

Ale kto je vlastne divadlo PIKI? Na medzinárodnom festivale divadla pre deti Záleská divadelná púť v auguste 2016 ho uviedli ako „Podozrivo Ideálnu Kočovnú Iniciatívu“, ktorá existuje na divadelnom trhu už od roku 1990. A to napriek tomu, že ju tvorí manželský pár: Katka Aulitisová a Ľubo Piktör. A to je, uznajte, podozrivé. Divadlo PIKI nemá vlastnú budovu, vrátnika, ani požiarnika. Kočuje po divadlách a kultúrnych zariadeniach doma i v zahraničí a snaží sa urobiť radosť najmä malým deťom. V koči má naložené všeličo – klasické príbehy i autorské hry so súčasnými témami. Tento dramaturgicky zmiešaný tovar má spoločných režiséroov a hercov, jednoduché výrazové prostriedky s prvkami bábkového divadla, pantomímy, klauniády a grotesky, dôraz na prekvapivé riešenia a hlavne na herca. Vďaka tomu všetkému, ale aj vďaka spolupráci s profesionálnymi výtvarníkmi a hudobníkmi sa divadlu podarilo vytvoriť niekoľko divadelných bombónikov, na ktorých si pochutnávajú diváci nielen doma, ale aj v zahraničí. A tak sa stáva, že divadlo PIKI sem-tam odchádza z medzinárodných festivalov s pribalenou cenou či diplomom v kufri.

V novembri tohto roku hosťuje divadlo PIKI v Luxembursku, v decembri v Maďarsku a Slovensku. A verím, že na jar 2017 opäť vo Viedni, na Otto Bauergasse 23.

Do tretice všetko dobré. Tretie novembrové divadelné predstavenie k nám priviela jesenný vetrík z Bratislavy. Spolu s ním priletela aj **Lienka Kikilienka** allias Kristína Letková z divadla MaKiLe, vybrala sa s deťmi na vychádzku do imaginárneho lesa plného jesenných plodov, stretla tam mnohé lesné zvieratká a zaspievala si s deťmi veľa milých a nákazlivých pesničiek. Počas lesných dobrodružstiev s lienkou Kikilienkou sa vám v uchu určite zakorenili „Ohrwurm“ o jesennom panáčikovi, čo nie je žiaden chudáčik, vlasy má listové, očká gaštankové...

Divadlo MaKiLe založila Kristína ako vyštudovaná bábkoherečka počas materskej dovolenky so svojim ročným synčekom Miškom. Chlapček sa totiž vo „veľkom“ divadle bál tmy a zvukov. Hranie s oživenými predmetmi – hračkami, hrcami, vareskami sa jej osvedčilo najprv u syna, neskôr v materských centrách. Tak vznikli krásne bábkové hry o Vidličke Aničke, Lienke Kikilienke a mnohé ďalšie.

V spolku SOVA sme počas posledných dvoch rokov videli už dve zo „série“ divadielok o lienke Kikilienke. Len pre zaujímavosť, bude ich spolu sedem a napokon vraj aj knižka. Ešte vám prezradím, že nový príbeh Lienky Kikilienky a bojzlivého strašidielka si môžete bez obáv a strachu pozrieť v spolku SOVA v novom roku. Tešíme sa na stretnutie s Vami! ■

Elena Mandik

O Gaštankovi, ktorý nemal kožuška

Na ceste z hory do dediny ležal Gaštanko.

Tu zrazu zadul vietor a Gaštanka zobudil.

„Lahni si inde, lebo zima ideeeee...“ zavolať vetrík.

„Ale kam,“ spýtal sa Gaštanko.

„Do polííí, do polííí...“ zvolal vetrík a letel ďalej.

Gaštanko sa odkotúľal do polí a zastal pred zajkovým domčekom.

„Čo tu chceš, Gaštanko?“ spýtal sa zajko.

„Ide zima a ja nemám kožuštek. Zajko, skry ma do svojho domčeka!“

„Nemôžem, mám v ňom kapustu a mrkvičku.“

Gaštanko sa teda gúľal ďalej, až sa dogúľal k myšacej dierke.

„Čo tu chceš, Gaštanko?“

„Ide zima a ja nemám kožuštek.

Myška, skry ma do svojej diery.“

„Nemôžem, mám ju plnú pšeničky.“

Gúľal sa teda Gaštanko ďalej, až sa dogúľal k veveričkinej skrýši.

„Ide zima a ja nemám kožuštek.

Veverička, prosím, skry ma v svojej skrýši!“

„Nemôžem, mám v nej plno lieskových orieškov.“

Gaštanko už nemal silu gúľať sa ďalej. A práve vtedy začalo snežiť.

Gaštanko začal nariekať: „Jaj, jaj, jaj! Ide zima, ide mráz, kamže sa ja, kam schovám?“

Začul to krtko, vystrčil hlavu zo svojho krtinca a spýtal sa Gaštanka:

„Nič iné nechceš, iba sa skrýť pred zimou, Gaštanko?“

„Len to,“ povedal Gaštanko.

„Tak poď teda ku mne. U mňa je teplučko ako pri piecke. A keď príde jar, slniečko už bude svietiť, kvietky kvitnúť, potom pôjdeš ďalej.“

A tak sa Gaštanko pred zimou ukryl do krtkovho domčeka. Zaboril sa hlboko do zeme a zaspal.

O nejaký čas ho zobudilo slniečko a povedalo:

„Gaštanko, vstávať, už je jar.“

„Už idem,“ zvolal Gaštanko a vystrčil hlávku zo zeme. Poobzeral sa vôkol seba a zvolal: „Haló! Haló! Kde som to?“

„Na poli. Pri ceste z dediny do hory. A medzi dobrými zvieratkami,“

povedali zajko, myška, veverička a krtko.

„Keď pekne vyrastieš, bude z teba vysoký a mocný strom. Potom prinesieš úžitok pre všetkých.“

Eva Sulírová

MATEJ KORVÍN

Žijeme vo Viedni, kde na nás z každej strany dýcha história. Na každom kroku vidíme budovy alebo sochy ľudí, ktorí túto históriu tvorili a sú prepojení aj so slovenskými dejinami. Jednou z takých osobností bol aj Matej Korvín.

Stavba pútnického kostola

Matej Huňady, nazývaný Korvín, sa narodil v roku 1443 v Koložvári, v dnešnom rumunskom meste Kluž. Keďže v jeho erbe sa nachádzajú havrany – po latinsky corvus, začali ho všetci nazývať Korvín. Jeho otec bol jedným z najbohatších veľmožov v Uhorsku, preslávil sa najmä víťaznými bitkami proti Turkom. Vďaka jeho postaveniu sa Matej spolu so svojim starším bratom Ladislavom pohyboval v prostredí najvyššej uhorskej šľachty. Obaja získali nevšedné vzdelanie a rozsiahle jazykové vedomosti. Po otcovej smrti obidvoch chlapcov zajali, Ladislava popravili a Matej len o vlásočnik unikol trestu smrti.

V roku 1458 ho takmer 15-ročného zvolili za uhorského kráľa, v roku 1459 sa dal časťou českej šľachty zvoliť v Olomouci aj za českého kráľa. V roku 1485 sa stal rakúskym vojvodom a svoje hlavné sídlo presunul do Viedne. Mladý Matej mal za sebou podporu strednej a nižšej šľachty, ako aj silnej huňadyovskej ligy. Celý jeho život bol opradený mnohými povestami. Vraj to bol pohotový kráľ, veľmi bystrý, s vycibreným jazykom a pamäťou, ktorú neustavne cvičil. Na druhej strane bol vychýrený svojou divokou povahou. Ak sa mu niekto postavil

Matej Korvín - významná historická osobnosť

na odpor, neváhal popraviť aj vlastných prívržencov, bil sluhov, dokonca aj svojho niekdajšieho učiteľa, vtedy už starca – ostrihomského arcibiskupa Jána Víteza. Traduje sa, že Matej Korvín zastrelil posledného zubra žijúceho vo voľnej prírode na Slovensku.

Kráľovské aktivity

Na Slovensku likvidoval bratricke skupiny – vojenské oddiely zložené z bývalých husitských bojovníkov. Bratrici predstavovali hrozbu pre uhorských šľachticov a kráľa. Veliteľov dal popraviť a ostatným ponúkol možnosť vstúpiť do tzv. Čierneho pluku – jeho elitnej žoldnierskej jednotky. Vďaka nej Matej získal mnohé vojenské víťazstvá v strednej Európe a odolával tureckému náporu na Balkáne. Za jeho vlády došlo k ekonomickému a kultúrnemu rozkvetu Uhorska. V Bratislave založil v roku 1465 Universitas Istropolitana (názov Istropolis znamená Dunajské Mesto). Spolu s učencom Vavrincom Kochom z Krompách vybudoval slávnu knižnicu Bibliotéku Corvinianu (preklady antických diel), ktorá bola postavená v renesančnom slohu v Budíne. Za jeho vlády sa dovŕšila aj správna a súdna samospráva tzv. zemianskych stolíc. Vládal absolutisticky. Mestá boli jeho hospodárskymi aj politickými oporami, preto obnovoval a rozširoval ich privilégia. Počet obyvateľov miest vzrástol – najväčšie boli Košice (7 000) a Bratislava (5 000). Aby mal peniaze na vydržiavanie armády, vyrúbil mnoho daní – napr. daň od komína, vojenskú daň a iné. Zároveň podporoval prísťahovalectvo – napríklad valachov z Rumunska, ktorí u nás založili tradíciu chovu oviec a salašníctva. Podporoval dostavbu Dómu svätej Alžbety v Košiciach.

Súkromný život

Jeho prvou manželkou bola dcéra českého kráľa Juraja Poděbradského Katarína, ktorá zomrela ako 14-ročná. Kým sa opäť oženil, prešlo 12 rokov. Stále bol obklopený ženami, lebo on zbožňoval ich a ony jeho tiež. Nijaké dievčatá ani vydaté ženy pred ním neboli bezpečné. Vraj obľuboval najmä panny a kazatelia museli z jeho príkazu tvrdiť, že pohlavný styk s kráľom nenaruša panenskú nevinnosť. Zlom nastal, keď sa ako 33-ročný oženil s Beatrix Aragóňskou, 19-ročnou dcérou neapolského kráľa Ferdinanda Aragóňského – jednou z najbohatších neviest v Európe. Je to jedna z najvýznamnejších ženských postáv v našej histórii, ktorá podstatne ovplyvnila štýl života a zvyky panovníka. Bola tiež veľmi vzdelaná a spolu s manželom pozývali do krajiny zahraničných, najmä talianskych umelcov, staviteľov aj učencov. Šťastný pár však ostal bezdetný. Matej chcel zanechať potomka, a tak s rakúskou meštiankou Barbarou Edelpack splodil nemanželského syna Jána Korvína, ktorý zostal jeho jediným dieťaťom. Otec mu vytváral tie najlepšie podmienky, videl v ňom svojho následníka a ešte za svojho života ho chcel urobiť kráľom. No zomrel skôr, ako mohol svoje zábery uskutočniť. Veľký panovník Matej zomrel v roku 1490 vo Viedni. Mal veľmi rád figy a vraj mu ich služobníctvo donieslo neumyté. To ho až tak rozčúlilo, že dostal mozgovú mŕtvicu a o dva dni zomrel. Uhorskí šľachtici nedopustili, aby sa jeho nemanželský syn Ján uchádzal o trón.

Keď sa pospolitý ľud, ktorý kráľa miloval, dozvedel o jeho smrti, začal hovoriť: „Zomrel Matej, zomrela pravda.“ ■

Použité zdroje:

Pavel Dvořák – Matej Korvín a Beatrix Matej I. – Wikipedia
History Web Sk

Erb kráľa Mateja

Ak si odskočíte...

... niekedy do Čunova, zájďte si k polostrovu, na ktorom sa vyníma moderná stavba, svojim tvarom pripomínajúca loď – galériu. Je to Danubiana – Meulenstein Art Museum. Bola otvorená v roku 2000, autorom budovy je architekt Peter Žalman. V roku 2014 bola dostavaná druhá časť v tvare vlnky, ktorá akoby obmývala pôvodnú budovu. Jej autor je architekt Ján Kukuľa a v roku 2014 bola vyhlásená za stavbu roka na Slovensku. Danubiana sa vyrovná svetovým múzeám. Jej interiéry prekvapia veľkosťou a svetlom. Okrem obrazov sú tu umiestnené aj rôzne inštalácie. Príbeh Danubiany sa začal v Poprade, kde na Okresnej prokuratúre pracoval Vincent Polakovič, až neuvieriteľne posadnutý svojím menovcom – Vincentom van Goghom. Vyštudovaný právnik si zaumienil, že podnikne cestu po van Goghových stopách a že v deň, keď si svet bude pripomínať 100. výročie umelcovej smrti, pokloní sa jeho pamiatke pri jeho hrobe. Tento sen sa mu podarilo uskutočniť a navyše po návrate otvoril v Poprade galériu Žltý dom. Hoci po roku šla galéria do bankrotu,

Odhalenie sochy husi v Slovenskom Grobe

Jeden z exteriérových exponátov

nezlomilo ho to. Vybral sa opäť do Holandska a vďaka šťastnej náhode (lebo odvážnym aj šťastie praje) sa stretol s Gerardom Meulensteinom, veľkým obdivovateľom umenia. Z tohto stretnutia sa zrodila myšlienka vybudovať moderné múzeum na Slovensku. Danubiana zaujme aj svojou polohou, veď všade navôkol možno pozorovať Dunaj. Aj v parčíku okolo múzea je nainštalovaných niekoľko umeleckých diel.

... ak sem prídete v lete, potom si určite skúste zmerať sily s vodným prírodným živlom. Slúži na to areál Divoká voda – park oddychu, zábavy a športu, ktorý sa nachádza presne oproti Danubiany, na druhej strane cesty. Na svoje si tu prídu milovníci raftingu, ktorí sa s perejami môžu popasovať priamo na 350 m dlhej trati, na ktorej sa konali aj majstrovstvá sveta. Túto vodnú atrakciu obľubujú vraj hlavne mladí muži z Anglicka, ktorí sa sem prídu lúčiť so slobodou. Je tu tiež škola kajaku, no vyskúšať sa dá aj Stand up Paddle (SUP), hydrospeed alebo surfovanie na umelo vybudovanej vlne (River Surfing). Kto nenájde odvahu, môže aspoň pozorovať a povzbudiť tých, ktorí skončia vo vode. V areáli je aj detská zóna, reštaurácia a ubytovacie možnosti.

Pred vchodom do Danubiany

Ak ste sa ešte nerozhodli, kde zorganizujete svoju narodeninovú oslavu alebo firemnú akciu, areál Divoká voda je dobrým tipom.

... ak sa vyberiete na výlet ešte teraz v zime, zájďte si do Slovenského Grobu na kus chutnej husacinky. Slovenský Grob je obec s vyše 800-ročnou históriou a keďže už dlho sa tu všetko krúti okolo husí, v septembri tu bolo vyhlásené Kráľovstvo husaciny. Pri tej príležitosti tu Jej Veličenstvo Mária Terézia odhalila pozoruhodnú sochu – sochu husi. Ale nie nejakej malej húsky, ale poriadnej husi, ktorá meria 2,80 m a váži takmer 150 kg. Jeden z autorov, riaditeľ školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave, Milan Pagáč mi prezradil: „Hus je samozrejme symbolom dlhoročných tradícií husacinarstva a skvelej tunajšej kulinárskej špeciality. Pokúsili sme sa vytvoriť sochu, ktorá bude trvalo spríjemňovať alebo okrášľovať priestor v centre obce. Povrchovo je ako bronzová, ale je to lacnejšia verzia – sklolaminát. Na sochu sa podieľali aj moji kolegovia, akademickí sochári Roman Hrčka a Jozef Hrvoľ. Hus má rada vodu, preto sme si vytipovali miesto, kde je rybníček.“ Na moju otázku, či pri tvorbe použili

živú modelku, ktorú potom zjedli, Milan Pagáč reagoval s úsmevom: „Dobrý sochár by síce mal mať nejakú modelku, no v tomto prípade sme si skôr našťudovali veľké množstvo fotografií z rôznych uhlov pohľadu, lebo hus je neposedná a v ateliéri by dlho nevydržala. A na husacinu? Na tú sa ešte len chystáme!“ Do Kráľovstva husaciny patrí sedem reštauračných podnikov, takže si každý môže vybrať podľa vlastného vkusu či chuti! ■

Ingrid Žalneva

Na divokej vode

VIKTOR OSKAR TILGNER

a jeho diela vo viedenských záhradách

Jedným z prvých podujatí RSKS po letnej prestávke bola náučná prechádzka po záhradách v centre Viedne – v Burggarten a vo Volksgarten – v sobotu 3. septembra 2016, spojená so zaujímavým rozprávaním sprievodkyne Ing. Jany Gregor-Rogler o živote a diele bývalého dvorného sochára Viktora Oskara Tilgnera (1844 – 1896), rodáka z Bratislavy.

Zaujímavému podujatiu prialo aj počasie a pri prechádzke v prekrásnych bývalých dvorných záhradách nás okrem dobrej nálady sprevádzali aj príjemné lúče slnka neskorého letného odpolednia.

Zraz bol pri budove Albertiny, kde pôvodne, pred premiestnením okolo roku 1900, stála aj Tilgnerova najznámejšia socha – pamätník Wolfganga Amadea Mozarta. Okrem tejto symboliky a krásneho výhľadu na okolité historické budovy to bol tiež ideálny východiskový bod na prechádzku po priľahlých cisárskych záhradách. V Burggarten sme mohli toto Tilgnerovo vrcholné dielo venované hudobnému géniovi obdivovať v plnej kráse. Skonštatovali sme, že bratislavský rodák v tvrdej konkurencii kolegov na cisárskom dvore zvíťazil v súťaži na sochu významného hudobného skladateľa oprávnené. Aj keď sa už jej slávnostného odhalenia nedožil, nakoľko skončil pár dní pred týmto slávnostným aktom, podarilo sa mu dotiahnuť dielo do výsledného tvaru, aby majstrovstvom zodpovedalo zobrazenému objektu. Pri tejto najznámejšej Tilgnerovej soche a zároveň jednej z najfotografovanejších viedenských sôch sme si urobili spoločnú fotografiu aj my.

Na nasledujúcej zastávke vo Volksgarten je umiestnené jeho ďalšie zaujímavé súsošie Tritón a nymfa, ktoré nám bolo akosi povedomé. Sprievodkyňa nám potvrdila, že nás pamäť neklame. Originál sa nachádza v Bratislave v GMB a ešte jedna kópia je umiestnená v dvorane Primaciálneho paláca.

Pri soche hudobného géniá W. A. Mozarta

Foto: Ingrid Fux

O obľúbenosti sochára Viktora Tilgnera svedčí aj fakt, že ako jeden z mála umelcov dostal objednávku na sochu princeznej Sisi. Tú sme síce pri tejto prehliadke nevideli, pretože sa nachádza v Hofburgu, ale naša pozornosť v záhradnom komplexe Volksgarten bola upriamená na veľmi pôsobivý pamätník Sisi. Bravúrna plastika cisárovnej medzi voňajúcimi ružovými záhonmi je pastvou pre viacero zmyslov a zároveň aj prekrásnou symbolikou krásy a mladosti. Navyše v bezprostrednej blízkosti inak rušnej Ringstraße predstavuje vyslovenú oázu pokoja.

Na záver sa náš záujem upriamili na neobarokovú budovu Burgtheater, kde je umiestnený celý rad Tilgnerových trojrozmerných diel venovaných významným dramatikom a nesmrteľným divadelným postavám, v ktorých naplno rozvinul realistický akademizmus ovplyvnený Hansom Makartom.

Náučnú prechádzku zakončila Janka Gregor-Rogler informáciou, že z dielne V. O. Tilgnera pochádza aj súsošie na Hviezdoslavovom námestí Ganymedova fontána. Plastické stvárnenie legendy z gréckej mytológie o Ganymedovi nám je veľmi dobre známe zo záberov historickej budovy SND a tvorí neodmysliteľnú kulisu centra Bratislavy. Mozaika vinúca sa storočiami oboma metropolami Viedňou a Bratislavou je prepojená aj tvorbou tohto významného umelca. ■

TAG DER SPRACHEN

Dňa 26. septembra sa v priestoroch Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku uskutočnil Európsky deň jazykov. Toto celoeurópske podujatie organizované EÚ apeluje na vzájomné spoznávanie a oslavu európskych i mimoeurópskych jazykov. Cieľom je priblížiť účastníkom literatúru písanú v rozličných jazykoch, a tak prispieť k osvete a vzbudiť záujem o jazyky a kultúru iných národov v EÚ. Hlavnou témou stretnutia, ktoré zorganizoval Klub Čechov a Slovákov v Rakúsku, bol laureát Nobelovej ceny Jaroslav Seifert (1901 – 1986) v kontexte 30. výročia jeho úmrtia. V úvode sa Marie Brandeis venovala taktiež 100. výročiu úmrtia rakúskej spisovateľky Marie von Ebner-Eschenbach, ktorá je známa svojim vrúcnyim vzťahom k Čechám. Z jej diel sme si vypočuli krátku poviedku.

Život a dielo Jaroslava Seiferta približuje kniha Laskavé neústupný pěvec (2011) zostavená najmä zo spomienok jeho dcéry Jany a ďalších osobností českej kultúry. Z niekoľkoročnej priateľskej korešpondencie so slovenským hercom Ladislavom Chudíkom bola taktiež vydaná kniha Tichý dvojhlas (2011), ukážky prečítali Marie Brandeis, Andrea Ozábalová a Daniela Makový Nedas. Pani Brandeis predniesla tri básne Jaroslava Seiferta. V treťom bloku venovanom poetizmu nás Daniela Makový Nedas stručne oboznámila s touto kapitolou literárnych dejín, hovorila o vplyve českých poetistov na slovenskú

Hlavné protagonistky večera (zľava): Marie Brandeis, Daniela Makový Nedas a Andrea Ozábalová

literárnu scénu, ktorá sa odohrala v troch fázach. Najznámejším predstaviteľom slovenskej vetvy poetistov bol Laco Novomeský, ktorého 40. výročie úmrtia si taktiež pripomíname v roku 2016. Ukážky z jeho zbierok Nedela, Romboid a Otvorené okná predniesli Andrea Ozábalová a Daniela Makový Nedas. Po krátkom zhnutí pozvali členovia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku a KLUBu Čechov a Slovákov v Rakúsku na plánované kultúrne podujatia a večer sa ďalej niesol v duchu diskusie v príjemnej spoločnosti. ■

Daniela Makový Nedas

Foto: Ingrid Fux

Tomášovu knihu krstila slovenská expremiérka Ivetta Radičová

Váš projekt je zaujímavý aj tým, že ste na vydanie knihy získali finančné prostriedky prostredníctvom crowdfundingu, čo by sme tak ľudovo mohli preložiť ako „davové financovanie“. Mohli by ste nám to trochu bližšie objasniť a ako ste vlastne na ten nápad prišli?

Asi dva mesiace pred vydaním mi sesternica, ktorá pracuje v kníhkupectve, povedala o crowdfundingu a že už pár kníh na Slovensku tak získalo peniaze. Prvotne som sa toho nápadu bál, lebo som nechcel od ľudí pýtať peniaze. Potom som si však uvedomil, že mi vlastne nedávajú nič zadarmo, ale dopredu si predplácajú knihu alebo si zakúpia iné drobnosti a mňa a moju knihu tak podporia. Navyše kniha bola už v tlači a vedel som, že mi chýbajú ešte nejaké peniaze. Buď by som si ich musel požičať, alebo skúsiť crowdfunding. Vybral som si to druhé.

Ako prebiehala kampaň? Predpokladám, že ste nesedeli len tak v kresle a pozerali, ako vám nabiehajú peniaze na konto...

Ešte predtým som si všetko premyslel. Pomohli mi aj kamaráti z reklamných agentúr, poradili mi, ako mám komunikovať, na koho sa zameriavať. Najdôležitejšie bolo tú informáciu dostať do sveta – každý deň som písal na

Ukážky z knihy AHA

rôzne facebookovské stránky blízke dizajnu, aby informáciu zdieľali. A takmer všetci mi vyšli v ústrety a pomohli. Postupne sa to teda nabalovalo a asi po týždni už peniaze pribúdali pravidelne. Po dvoch týždňoch sa vyzbierala cieľová suma 2 000 eur a po mesiaci nakoniec 4 500 eur. Každý deň som odpovedal na správy záujemcov, komunikoval s ľuďmi. Bola to práca na plný úväzok. Ale ten pocit, že ľudia mali o knihu záujem, za to stál.

Ako boli motivovaní prispievatelia finančných prostriedkov a zapojili sa do projektu aj ľudia zo zahraničia?

Okrem knihy si mohli kúpiť aj zápisník, tanier či obraz s dizajnom, ktorý sa viazal na knihu. Dokonca vznikla limitovaná edícia zlatej knihy, tá sa rozpredala ako prvá aj napriek tomu, že bola drahšia. Medzi zákazníkmi boli najmä Slováci a Česi, keďže sa to zbieralo na českom portáli. Objednávky zo zahraničia prišli až neskôr, keď už bola kniha na svete – posielal som ju už do Austrálie, Anglicka, Írska, Francúzska, Izraela, USA...

Komu by ste odporučili crowdfunding?

Každému, kto si na 100 % stojí za svojím produktom a je ochotný obetovať tomu čas. Naozaj to nefunguje tak, že zavesím projekt na web a peniaze sa pohnú. Treba mať dobrý produkt a dobrý príbeh. Myslím, že mne pomohol aj príbeh obyčajného chlapca, ktorého odmietli všetky vydavateľstvá, no aj tak si knihu vydal, získal za ňu svetové ocenenia a vypredal dva náklady.

Kniha sa hneď rozpredala. Pripravuje sa dotlač? Bude sa dať kniha ešte vôbec niekde zohnať?

Momentálne sa predáva tretia edícia a asi z dvoch tretín je vypredaná. Už som si aj povedal, že to bude posledná dotlač. Myslím, že kniha dosiahla svoje maximum a nechcem to umelo siliť. Už je čas aj na nové veci 😊

Mohli by ste nám tiež predstaviť kalendár, ktorý ste pripravili v spolupráci s našim spolkom? Čo bude na jeho stránkach?

Kalendár vychádza z knihy AHA, ktorá spracováva slovenské výšivky optikou súčasného

grafického dizajnu. V tomto kalendári som ich spojil so slovenskými pranostikami, pretože ma vždy fascinovalo, ako ľudia v minulosti veľmi vnímali prírodu a boli od nej závislí každý deň.

Čo pre vás znamenajú ocenenia, ktoré kniha AHA získala?

Najviac si cením, že sa kniha predáva a že je o ňu stále záujem aj po viac ako dvoch rokoch od vydania. To je na knihu celkom výnimočné. Ocenenia mi pomohli uvedomiť si, že som naozaj vytvoril niečo pekné a výnimočné, čo ocenia aj vo svete. Ja som totiž večne nespokojný so svojou prácou, prerábam by som veci do poslednej chvíle a nikdy nie som si istý, či to dobre dopadne. A tentoraz to dopadlo. Najviac si cením ocenenie Najkrajšej českej študentskej knihy, lebo bolo prvé, nečakané, vo veľkej konkurencii, a tým sa začal dopyt po knihe. No a z profesionálnej stránky si vážim RED DOT, čo je asi najprestížnejšie dizajnérske ocenenie na svete, a kniha dokonca ako prvá zo Sloven-

ska získala aj titul Best of the Best za výnimočný dizajn. Pri týchto dvoch udalostiach som si veru aj poplakal, lebo mi to prišlo neuveriteľné a zároveň som si uvedomoval, že také niečo sa stane raz za život.

Čo zaujímavé pripravujete?

Na čo sa môžeme najbližšie tešiť?

Plánujem druhú knihu, no stále si na ňu neviem nájsť čas. Tiež chcem viac rozširovať portfólio produktov značky AHA, chcem spolupracovať so slovenskými firmami a vytvárať stopercentne slovenské a najmä kvalitné výrobky. ■

Tomáš Kompaník (1988) Grafikdesigner. Studierte Marketingkommunikation in Nitra (Slowakei) und Grafikdesign an der Tomáš-Bata-Universität in Zlín (Tschechien). Für das Buch AHA erhielt er zuerst den Preis für das schönste studentische Buch in Tschechien, den prestigeträchtigen Preis des TypoDesignClubs und er platzierte sich unter den besten Abschlussarbeiten der Visegrád-Staaten. Im Jahr 2014 verlegte er das Buch selbst. Es wurde mit der Bronzemedaille des internationalen Wettbewerbs European Design ausgezeichnet und es erhielt den Titel „Best of the Best“ eines der bedeutendsten Designerpreise, des Red Dot Design Awards – einer Auszeichnung, die bis dahin kein slowakisches Produkt erhalten hatte. Das Buch AHA war das offizielle Geschenk für die Gäste des slowakischen Pavillons auf der Weltausstellung Expo 2015 in Mailand und es repräsentierte die Slowakei auf der TAIPEI DESIGN EXPO in Taiwan.

CESTOVNÁ KANCELÁRIA

www.pegastour.sk

WAGONSERVICE
TRAVEL
SPECIAL TRAINS

www.wagonservice.sk

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať.

Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-

Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT566000000092040212
BIC: OPSKATWW
Bawag P.S.K.

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-Slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglášková
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

FabricFace
Handmade | Unique | Design

**DESIGNwelt
voller UNIKATE**

FABRICFACE Atelier, Hauptplatz 8, 2432 Schwadorf | Öffnungszeiten: Do.–Fr. von 15 - 19 Uhr
www.fabricface.com | www.facebook.com/fabricface

A&V Catering
Marek Vanco

**FIREMNÉ A RODINNÉ OSLAVY | PÁRTY
VEČIERKY | KRSTINY | PROMÓCIE**

Kontaktujte nás:
T: 0676 717 11 77 | E: av-catering@hotmail.com

**Honorarkonsulat Slowakei
Burgenland**

miché

www.michefashion.at

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 1/2017 JE 15. FEBRUÁRA 2017**

Sekretariát RSKS
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny:
pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
www.slovaci.at

**Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku**
Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.
Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN
pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-